

Свети њива

The World of Mushrooms * ISSN 1450-6203 * Година: IV * Број: 11
UDK 582 (635)

ГЉИВАРСКИ ГЛАСНИК * Издање МИКОЛОШКОГ ДРУШТВА СРБИЈЕ

Lycoperdon perlatum
Петар Р. Јанковић

Свет гљива

The World of Mushrooms

Година: V * Број: 11 * Пролеће-јесен, 2000. * Београд, Србија

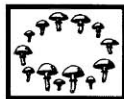
ISSN 1450 - 6203 UDK 582 (635)

ГЉИВАРСКИ ГЛАСНИК

Издање Миколошког друштва Србије

Први број је изашао 26. децембра 1996. године

Илази четири пута годишње

Савет гласника:

др Јелена Вукојевић, др Милорад Стојановић, др Вељко
Тодоровић, др Јелена Блаженчић и др Мирко Ивановић

Уредништво:

Војислав ДОНИЋ, Милош КАЉЕВИЋ,

Жељко ЖИЖАК,

и Борис ИВАНЧЕВИЋ (стручни уредник)

Вршилац дужности главног уредника:

др Миомир НИКШИЋ

Адреса редакције:

<http://solair.eunet.yu/~yu-fungi>

Земаљска адреса:

Природњачки музеј (за Свет гљива)

Његошева 51, 11000 Београд

тел. 011/344-21-47, факс: 011/344-22-65

Услужни телефони редакције:

011/533-09-81 (уторком, 17,00-19,00)

Цена:

ДИН

За иностранство: 3 USA \$

Забрањено је свако умножавање
или коришћење ове публикације без одобрења издавача

Реч новог привременог

Дубоко смо забраздили у сушну 2000. Очекивали смо много од ове јубиларне године, а гљиварски смо добили и четврту, можда највећу нулу. Наиме, гљивар који је у првих осам месеци нашао и једну гљиву био је веома поносан и срећан човек. Под тим утиском смо се и ми понашали. Кад нема гљива, не вреди ни писати о њима. Вероватно погрешно, али људски је грешити.

Моја маленкост је добила незахвалан задатак да настави светлу традицију претходног уредника. Релативно невољно али прихватио сам овај борбени задатак. *Кад тамо а оно међутим* - пише на једном чувеном београдском графиту. Иако је пред вама ово први чланак по редоследу, он је последњи написан, јер је цео број већ био преломљен. Отуда, под пуном одговорношћу, признајем да је било изузетно тешко прикулити све радове, натерати себе и друге да наставе оно што се НЕ СМЕ угасити.

Признајем, да тек када сам проникао у неке тајне уређивачког заната, дивљење је и према пређашњем уреднику Војиславу Донићу, односно његовом раду, неслућено порасло. Такође, морам да изјавим *под пуном моралном и материјалном одговорношћу*, да ни овог броја не би било да ми горе поменути није прискочио у помоћ. Иако сам као члан уредништва активно учествовао у процесу прављења претходних десет бројева, тек када сам ушао у ватру, спознао сам како изгледа чистилиште. Воја нам је стално ненаметљиво стављао до знања како је тешко направити број, али да будем искрен ми му нисмо превише веровали. Зато, још једном, велико ХВАЛА, и нада да је ово само једна мала пауза, гљиварски *тајм-аут* у његовом стваралаштву, и да ће се, када почну гљиве да нас окружују и он вратити послу који заиста зна да ради.

Како је Воја био (и надам се биће) *кичма* часописа, толико је председник ИО Ибрахим Хаџић био *глава* целог пројекта. Његове, пре свега стручне али не мање значајне лекторске примедбе биле су од непроцењивог значаја. У пројекат је укључио и фамилију, јер за половину бројева су корице израђене у штампарији у Рожају. А да о физичком раду на копирању, скенирању, сечењу и нарочито израду материјала за чувени *деп* часописа и не говоримо. Надам се да горе поменуто за Воју, о паузи, важи и за њега.

Добри дух часописа увек је био и биће Марио Илеш. Не памтим када је одбио неки програмски задатак, а његови босански записи постали су историјски. Очекујемо од њега још доста радова.

Имајући на уму професију којом се бавим, и радове које пишем, скоро искључиво за научне часописе, признајем да сам се страшно борио са собом да не пређем у крајност и предложим мноштво научних радова, јер ми је тако лакше. Посебно јер смо од мог колеге г. Перића из Црне Горе одавно добили један такав рад који вам са радошћу и представљамо. Борио сам се и надам се изборио, и зато молим Вас - не судите престрого.

др Миомир Никшић

Садржај:

Fungi

- Бранислав Перић: *Stropharia melasperma* и *Stropharia coronilla*,
нове врсте за Црну Гору _ 3
др Миомир Никшић и МДС: Гљиве индикатори загађења
тешким металима из Тисе _ 8
Борис Иванчевић: *Psilocybe serbica* - реалност или халуцинација? _ 13
др Миомир Никшић: Медицински значај гљиве *Ganoderma lucidum* _ 17
ак. Драгослав Михајловић: Јалова јесен (II наставак) _ 21

Портрет:

Брестовача - *Pleurotus cornucopiae* Roll (М. Давидовић) _ 32

Искуство:

Ибрахим Хаџић: Из гљиварске бележнице _ 34

Марио Илеш: Амаркорд - босански _ 39

Календар:

- Извештај са Годишње скупштине МДС (др М. Никшић) _ 41
О Тиси, гљивама и једном медведу (др Александар Крапеж) _ 43
Миколошко друштво Јапана (Јелена Бороња) _ 45

Приказ:

Mushrooms demystified by David Arora (М. Давидовић) _ 47

F-Internet:

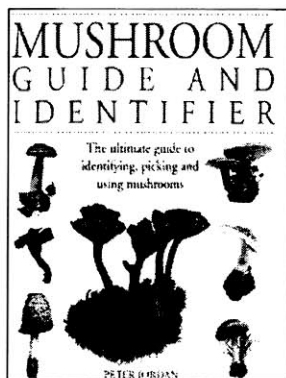
Поклони за заљубљене у гљиве (приредио М. Каљевић) _ 49

Стомак:

Црне трубаче из *Кувара гљива*
(приредио В. Донић) _ 51

Итд.:

- Писмо из Крагујевца др Небојше Лукића
(Гљиварске цртице, крагујевачке) *
Филипово писмо * Писмо из Босне г.
Хасанбеговића * Писмо из Словеније г.
Пилтавера _ 54
The World of Mushrooms:
Summary _ 63

Овај број је илустрован
фотографијама гљива из књиге

Насловна корица:
Фото Жељко ЖИЖАК

STROPHARIA MELASPERMA (Bull.: Fr.) Quél.

И STROPHARIA CORONILLA (Bull.: Fr.) Quél.,

НОВЕ ВРСТЕ ЗА ЦРНУ ГОРУ

(Прилог проучавању гљива Црне Горе)

Бранислав ПЕРИЋ

Миколошко друштво Црне Горе, Биотехнички институт

81000 Подгорица, Краља Николе 66

Апстракт

У раду су, уз фото илустрације и микрографије, приказане: *Stropharia melasperma* (Bull.: Fr.) Quél. и *Stropharia coronilla* (Bull.: Fr.) Quél., нове врсте у *Fungia* Црне Горе.

Кључне речи: Срна Гора, *Stropharia melasperma*, *Stropharia coronilla*.

Увод

Одазивајући се љубазном позиву Редакције, за гласило Миколошког друштва Србије *Свет гљива* припремио сам мали прилог у којем сам представио двије занимљиве врсте из рода *Stropharia*, нове за Црну Гору, од којих је прва ријетка а друга не баш тако честа у Европи. Подаци изложени у раду за сада су једини, са подручја Црне Горе.

Роду *Stropharia* Quél. припадају врсте чији је базидиокарп релативно крупан, са конвексним шеширом, влажном и љепљивом или сувом кожицом и са обавезним прстеном на дршци. Прах спора је љубичасто-црн, сивкасто или љубичасто-браон или браон-црн. Расти на земљи и дрвету. Према објављеним подацима (ПЕРИЋ & ПЕРИЋ, 1997), до сада, су у Црној Гори регистроване само *S. squ-*

amosa Pers.: Fr.) Quél, *S. semiglobata* (Batsch.: Fr.) Quél i *S. aeruginosa* (Court.:) Quél..

Материјал и метод

Материјал је сакупљен на два локалитета (Никшић, Брезовик и Подгорица, Парк-шума Горица изнад града) 1999. године, током рада на пројекту *Гљиве Црне Горе*, који од 1995. подржава Црногорска академија наука и умјетности. Материјал је описан и илустрован на терену а по повратку, у лабораторији рађена је микроскопска анализа. Идентификација врста урађена је уз помоћ следеће литературе: BREITENBACH & KRÄNZLIN (1995), COURTECUISSE (1994), MOSER (1993), LINDAU (1971), CETTO (1987, 1991), MAUBLANC (1946), L I N C O F F

(1997), а класификација по Вон-у, in: MAZUIR (1995).

STROPHARIA MELASPERMA

(Bull.: Fr.) Quéf.

FIG: BREITENBACH & KRÄNZLIN (1995) N° 458; SETTO (1987) N°1743; COURTECUISSÉ, (1994) N° 1273.

Подраздио: Basidiomycotina

Класа: Homobasidiomycetes

Ред: Agaricales

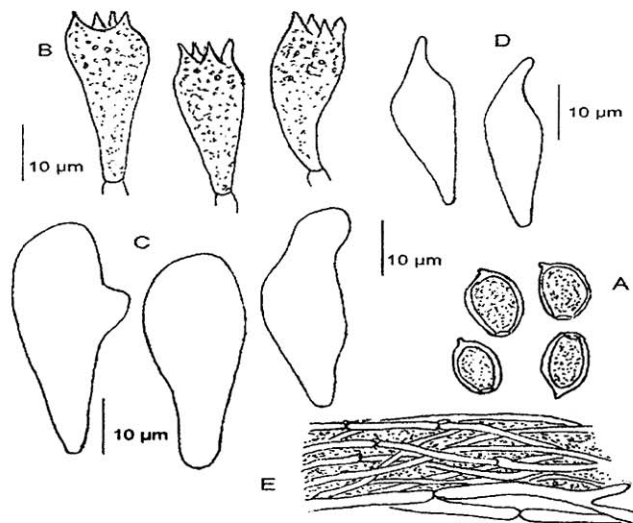
Породица: Strophariaceae

Род: Stropharia

Шешир: Ø 40 (-50) мм раширен, конично-конвексан на почетку, потом раширен, јастучастог об-

лика, правилног равног и благо подвијеног обода. Кожица глатка, слузава, мљечно бијеле боје, при ободу сивкасто-смеђа, на тјемени и са примјесом жућкастих тонова.

Листићи: средње густе, танки, одвојени од стручка уским јарком, рачvasti на крајевима, прошарани ламелулама, чађаво-смеђи, бијеле

Stropharia melasperma (фотографија и цртежи)

и таласасте оштрице.

Прах спора у маси: пепељсто-чађаве боје, с мало лила даха.

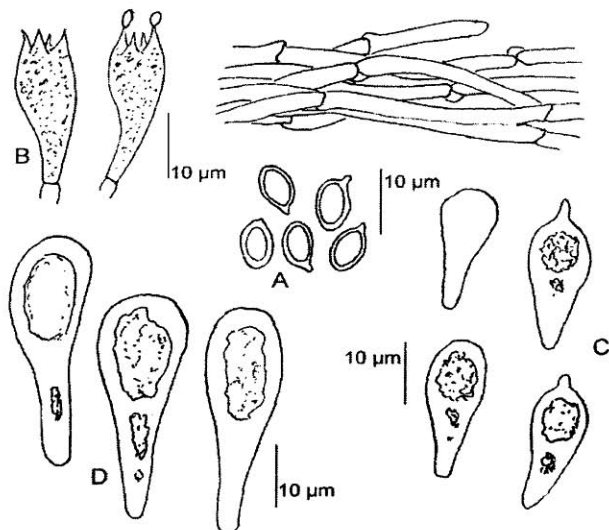
Дршка: 50 x 7 mm, цилиндрична, у дну мало сужена и лучно савијена, пуна, од листића до прстена правилно уздужно избраздана, од прстена до дна са издуженим,

прилеглим љускицама врхова окренутих навише, млијечно бијеле боје са мало жућкастог даха, под старост замрљана од опалих спора. Прстен је двострук, ширине 4 mm. Горњи дио је окренут навише с ивицом која је изразито нареџкана а доњи дио наниже; између њих је јарак дубок 1 mm.

Месо: сунђерасто, бијеле боје, без мириса и укуса, у дршци влакнасто, на пресеку не мијења боју.

Микроскопија: Фиг. А: споре елипсоидно бадемасте, боје меда, глатке, по неке трбушасте, са видљивом герминативном пором (9,2-) 10,5-12,7 x 6,3-7,2 (-7,4) μm .

Stropharia coronilla (фотографија и цртежи)

Фиг. В: базидије тетраспоричне, цилиндрично батинасте (22-) 27-33 x (8-) 9-11 μm. Фиг. С: cheilocystide батинасте, поједине вретенасто-батинасог облика (28-) 42-45 (-48) x (9-) 14-15 μm. Фиг. D: плеуроцистиде елиптично вретенасте с израженом апикулом 33 x 8 μm. Фиг. Е: хифе кутикуле паралелне, понеке се рачвају на завршетку, испреплетене, септиране, с копчом.

Станиште: Подгорица, парк-шума Горица изнад града, 20. IV 1999, један примјерак стијешњен између два камена у трави, на ивици шуме *Pinus halepensis* Mill., leg. V. Perić. Exiccatum Gf-2 (18-28).

STROPHARIA CORONILLA

(Bull.: Fr.) Quéf.

FIG: BREITENBACH & KRÄNZLIN (1995) N° 456; SETTO (1991) N° 440; COURTECUISSÉ (1994) N° 1272; MAUBLANC, (1946) (1): N° 41; LINCOFF (1997) N° 215.

Подраздио: Basidiomycotina

Класа: Homobasidiomycetes

Ред: Agaricales

Породица: Strophariaceae

Род: Stropharia

Шешир: Ø 28-35 mm, испупчен, правилне површине, подвијене ивице, касније оборене наниже. Кожица глатка са финим густим влакнима ураслим у основи, сумпорножуте до сламеножуте боје

преко које се прелива окер-смеђи тон, поред ивице мало светлија гдје може бити и жућкосто-бијелично често запрашена, прелази преко листића до 1 mm.

Листићи: прирасли али усјечени са зупцем или заобљени, широки 5 mm, танки, размакнути са пуно ламелула, свијетло смеђи са сивкасто-плавичастим одсјајем, касније тамније смеђи, оштрица благо таласаста, свијетла.

Дршка: 35-48 x 5-10 (-12, у дну) mm, пуна, цилиндрична ка основи гдје може бити лучно савијена, бијеле сјајне површине украшене прираслим љуспицама које се групишу у цик-цак линије, носи двострук прстен. Горњи је шири, с бијелом ивицом, избраздан тамно смеђим паралелним гребенима, док је ивица доњег такође бијела али краћа.

Месо: дебело, компактно, у стручку влакнасто, крем боје, мирис и укус благи, по мало на траву.

Микроскопија: Фиг. А: споре елиптичне, понеке мало трбушасте, глатке меденастожуте, без герминативне поре, 7,3- 8,4 (-8,6) x (4-) 4,2-5 μm. Фиг. В: базидије цилиндрично батинасте, тетраспоричне, без копче у основи, (18-) 21-25 (6-) 7-7,5 μm. Фиг. С: хилоцистиде батинасте, неке са апикулом на врху, 20-23 (-35) x 8-9,5 (-12) μm. Фиг. D: плеуроцистиде сличне (33-) 36-39 (-40) x (10-) 10,5-13

µm.

Станиште: Никшић, Брезовик, 8. X 1999, на ливади у трави, 3 примјерка појединачно на растојању од једног метра, leg. В. Perić. *Excisatum* Gf-19 (8013).

Дискусија

Stropharia melasperma (гр. melas = црн и sperma = сјеме), која према цитираној литератури важи за ријетку врсту, јавља се појединачно или у групи, на травнатим теренима, пашњацима и уз травнате рубове шума. Наш примјерак је нађен на травнатој површини развијеној на пјесковитој кречњачкој подлози, уз ивицу шуме *Pinus halepensis* Mill., на источној експозицији брежуљка на којем се налази парк-шума Горица. По бјеличасто-жућкастим тоновима плодносног тијела слична јој је *S. albonites* (Fr.) Karst., која се јавља на истим стаништима али и у шу-

мамама јове (*Alnus*). Разлику је лако утврдити микроскопском анализом јер су њене споре мање од 10 µm а цистиде се својим неправилним обликом потпуно разликују од оних у *S. melasperma*;

S. coronilla (лат. corona = вијенац) према наведеној литератури није баш фреквентна. Поред могуће замјене са врстама из истог рода (*S. melasperma* и *S. albonites*) може се замијенити са појединим из рода *Agrocybe* и *Agaricus*. Ипак, боја клобука у наведених врста увијек је свјетлија од окер-жутих тонова карактеристичних за ову врсту, а микроскопска анализа указује на очите разлике од представника *Agrocybe* и *Agaricus*.

Описане врсте се јављају у љетњим и јесењим мјесецима. Нашао сам их само на наведеним локалитетима и, за сада, су то једини подаци о њиховом распрострањењу у Црној Гори.

Литература

BREITENBACH, J., KRÄNZLIN, F. (1995): Champignons de Suisse. Tome IV. Lucerne.
COURTECUISSÉ, R., (1994): Guides des champignons de France et d'Europe. Paris.
CETTO, B., (1987) - I funghi dal vero, vol. 5°, 1-a edizione, Trento.
CETTO, B., (1991) - I funghi dal vero, vol. 1°, 11-a edizione, Trento.
MAUBLANC, A., (1946): Les champignons de France, 3-ème édition, Tom I, Paris.
MAZUIR, D. (ED), (1995): La classification des champignons. Editions de la Fédération Mycologique Dauphiné-Savoie. 73600

Moutiers.
MOSER, M., (1993): Guida alla determinazione dei funghi Vol 1°-Polyporales, Boletales, Agaricales, Russulales. Trento.
LINDAU, G., (1971): Die höheren Pilze, Basidiomycetes, Koenigstein-Taunus.
LINCOFF, G.H. (1997): Field Guide to North American Mushrooms, National Audubon Society. New York.
PERIĆ, B., PERIĆ, O., (1997): Diverzitet makromiceta u Crnoj Gori. CANU, Glasnik odjeljenja prirodnih nauka 11: 45- 152.

ГЉИВЕ ИНДИКАТОРИ ЗАГАЂЕЊА ТЕШКИМ МЕТАЛИМА ИЗ ТИСЕ

др Миомир НИКШИЋ

Као што је јавности познато МДС је било активно на пројекту Регионалног центра за животну средину (REC) посвећеног загађењу реке Тисе. После експедиција и испитивања дошли смо до следећих резултата које смо поднели REC-у и јавности.

У Србији, као и у многим другим земљама балканске регије сакупљање јестивих гљива је веома популарно у пролеће и јесен у рубним градским, а нарочито у сеоским домаћинствима. За нека од њих је то значајан извор прихода али све чешће и извор високовредне намирнице за сопствену исхрану.

Чињеница да гљиве имају специфичну способност акумулације тешких метала у свом плодноном телу јесте од изузетног значаја, с обзиром на количину гљива које наша земља извози, као и на њихово већ поменуто коришћење у исхрани од стране локалног становништва. У литератури је документовано да одређене врсте гљива могу акумулирати и садржати веома висок ниво тешких метала у плодноном телу. Ове гљиве се називају и *биоаккумулятори* метала и абсорпција ових елемената у телу људи после варења представља опасност по њи-

хово здравље. Симптоми тровања се не испољавају одмах јер се метали кумулативно накупљају у организму.

Према информацијама и мерењима које Друштву стоје на располагању током катастрофе, детектован је повећан садржај Fe, Cu и Mn у муљу на различитим локалитетима Тисе (Нови Кнежевац, Тител и Нови Бечеј) и Дунава. Реално је било очекивати да се током пролећне сезоне раста гљива на рубним подручјима ових река у одређеним врстама гљива појави повишен садржај тешких метала у самом плодноном телу. Ово представља еколошки проблем али може утицати и на здравље

Гљива са Тисе
Psathyrella candoleana

људи који конзумирају гљиве или их сакупљају за даљу продају.

Чланови друштва су извршили две експедиције на Тису. Мини-експедицију (прелиминарну), почетком маја, када је утврђен изузетно висок водостај реке и због недостатка гљива она је одложена, и велику експедицију аутобусом, 15. маја. У експедицији је учествовало 16 чланова друштва и трајала је цео дан. До Новог Бечеја обишли смо неколико локалитета и извршили сакупљање узорака различитих врста лигниколних гљива на три локалитета дуж речних токова. Услед високог водостаја Тисе, која је поплавила све шуме дуж речног тока и умногоме отежала сакупљање узорака. Чланови Друштва су из најмљених и позајмљених чамаца брали узорке гљива на самој води

са пливајућих пањева и дебла која су била у непосредном контакту са водом. Сакупљено је око 20 узорака гљива са три већа локалитета на Тиси (Книћанин, Аљач-Арадац и Бечејски рит), једног прикупљеног са Дунава код Београда и узорке из околине Београда, на које река није утицала, а који су послужили као контрола.

Извршена је детерминација врста гљива од стране чланова Друштва.

Детерминисане су врсте:

Panus tigrinus (7 узорака са 4 локалитета)

Coprinus micaceus (3 са 3)

Laetioporus sulphureus (5 са 4),

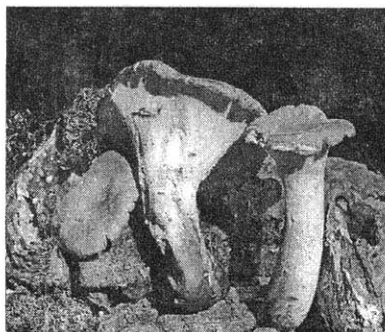
Neolentinus schaefferi (3 са 2)

Psathyrella candolleana (1 узорак) и

Coprinus sp. (1 узорак)

Направљене су фотографије ових врста гљива и оне су дате на веб сајту Миколошког друштва Србије.

После детерминације узорци су осушени, смрзнут и дати на анализу Катедри за агрохемију и физиологију Пољопривредног факултета у Београду. Код неких узорака (*P. tigrinus*, *L. sulphureus* и *N. schaefferi*) урађено је више анализа и дате су средње вредности резултата. Резултати се налазе у Таб.1

Гљива са Тисе
Neolentinus schaefferi

Таб.1. Количина тешких метала (у ppm или mg/kg)
у репрезентативним узорцима гљива

Ознака (ppm)	Cu	Mn	Zn	Fe	Co	Cr	Ni	Pb
<i>P. tigrinus</i> - K	18	46	63	333	2	5	3	5
<i>C. micaceus</i> - K	51	57	109	1273	5	7	6	12
<i>L. sulphureus</i> - K	3	9	30	140	2	6	2	5
<i>N. schaefferi</i> - K	6	8	50	95	2	4	3	6
<i>C. micaceus</i> - A	32	21	79	683	3	8	5	8
<i>P. tigrinus</i> - A	12	40	69	297	3	4	3	3
<i>L. sulphureus</i> - A	12	9	58	113	2	2	2	4
<i>P. candoleana</i> - A	32	30	82	1308	4	10	7	11
<i>P. tigrinus</i> - B	13	47	65	330	3	8	6	25
<i>L. sulphureus</i> - B	7	5	51	50	3	4	5	6
<i>P. tigrinus</i> - L	11	28	81	203	3	6	5	7
<i>L. sulphureus</i> - Bg	10	3	41	86	3	5	3	4
<i>C. micaceus</i> - Bg	44	32	103	1071	4	7	6	8
<i>N. schaefferi</i> - Bg	6	6	76	49	2	5	3	3

K - Книћанин

A - Арадац

B - Бечејски рит

L - Лидо

Bg - Београд

P - Делиблатска пешчара

Да би се резултати упоредили морају се погледати правилници о максимално дозвољеним количинама тешких метала у намирни-

цама и води за пиће, а према постојећим законским прописима.

Они су скупно приказани у Таб. 2.

Таб.2. Дозвољене количине метала у намирницама (у mg/kg)
 Сл. лист СРЈ, бр. 5, од 1992. и у водама за пиће (у mg/l) Сл. гласник СРС, 31

Производи	Cu	Zn	Fe	Cr	As	Cd	Mn	Ni	Pb	Co
ГЉИВЕ										
свеже					0,3	0,5			1,0	
суве					1,0	3,0			5,0	
у лименкама		20	20,0		0,3	0,5			1,0	
у другој амбалажи					0,3	0,5			1,0	
ВОДА ЗА ПИЋЕ										
флаширана природна	0,1	0,5	0,05	0,05			0,02	0,01	0,05	
ОСТАЛЕ ВОДЕ										
редовне прилике	0,1	5,0	0,3	0,05			0,05	0,05	0,05	
ванредне прилике	3,0	15,0	0,3	0,05			0,2	-	0,01	
воде I и II категорије	0,1	0,2	0,3	0,1				0,05	0,05	0,2
воде III категорије	0,1	1,0	1,0	0,1				0,1	0,1	2,0

Ако се упореде ови резултати може се закључити да је садржај Cu, Mn, Cr и Ni у свим узорцима гљива **ПОВЕЋАН И ДАЛЕКО ИЗНАД ДОЗВОЉЕНИХ** ако упоредимо са дозвољеним садржајем ових метала у водама за пиће. Међутим, Правилником о садржају метала у намирницама њихово присуство се не тражи.

Садржај Zn је **ОД 2 ДО 5 ПУТА ВЕЋИ** У ГЉИВАМА СА ТИСЕ него што је Правилником дозвољено.

Садржај Pb је био **ВИШЕ ОД 2 ПУТА ВЕЋИ** у врстама *Coprinus micaceus* и *P. candoleana* а **ПРЕКО 5 ПУТА ВЕЋИ** ОД ДОЗВОЉЕНОГ код врсте *P. tigrinus* пронађене у Бечејском рити.

Садржај Fe био је, такође, ДА-ЛЕКО ВЕЋИ ОД ДОЗВОЉЕНОГ него што је у Правилнику о садржају тешких метала у гљивама (из конзерви). Међутим, ако се упореди садржај овог метала у гљивама нађеним ван утицаја загађења из река, долази се до закључка да је садржај овог метала за 20% већи код *C. micaceus*, 30% већи код *P. candoleana* и *P. tigrinus* а скоро два пута већи код *N. schaefferi* и *L. sulphureus* убраних у сливу реке Тисе. Једино садржај кобалта није повећан код контаминираних гљива.

Треба истаћи да су све ове врсте гљиве јестиве али се у нашем народу много не користе за исхрану. Међутим, треба запазити да врста *Laetioporus sulphureus* (шумско пиле) представља врсту коју многи људи сматрају деликатесном гљивом и користе је за исхрану, а пронађена је у сливу реке Тисе и код ње је детектован повишен садржај тешких метала. Слично је и са врстом *P. tigrinus*.

Постигнути резултати показују да су гљиве правилно изабране као индикатори загађења реке Тисе и постигнути резултати су у потпуности испунили обим предвиђених резултата у предлогу пројекта. Потребно је наставити даље сезонско праћење садржаја метала у гљивама, како би се пратио ефекат чишћења реке и обавестила јавност. Гљиве су се показале

као један од најбољих индикатора еколошког загађења.

Резултати истраживања доступни су широј јавности јер су стављени на веб презентацији Миколошког друштва Србије (<http://solair.eu.net.yu/~yu-fungi>).

Гљива са Тисе
Coprinus micaceus

Осим рада
др М. Никшића
још
о Тиса-пројекту
читајте
у тексту
др А. Крапежа
из овог броја
Света гљива.

PSILOCYBE SERBICA - РЕАЛНОСТ ИЛИ ХАЛУЦИНАЦИЈА?

Једина гљива чије научно име асоцира на наше крајеве је прилично ретка, токсична, халуциногена врста, откривена (не тако) давне 1963. године на Тари, *Psilocybe serbica*. Ово откриће је помало пало у заборав, и тек скорашњи проналазак загуљеног холотипског материјала, то јест примерака на основу којих је врста по први пут описана, у миколошкој збирци Природњачког музеја у Београду, поново је вратио ову занимљиву гљиву у жижу интересовања. О том поновном открићу писано је у *Свету гљива* број 8, у тексту *Psilocybe serbica - авантуре једне гљиве*. Некако, у исто време, у познатом британском часопису *Mycologist* објављен је чланак аутора Дејвида Пеглера (David Pegler) о *Psilocybe cyanescens*, где он као један од њених синонима наводи и *Psilocybe serbica*. При томе описује ареал и распрострањење *P. cyanescens*, али ту не укључује Југославију, где је први локалитет (*locus classicus*) на коме је нађена *P. serbica*! Ако су та два таксона синоними, онда би требало поменути и ово подручје као део ареала *P. cyanescens*. Већина овдашњих миколога-аматера страствено доживљавају

P. serbica као некакву *нашу* врсту, и кад се појавио такав напис једног од водећих светских миколога разумљиво је о каквим се страстима и емоцијама радило. У то време, аутор овог текста уз сву помоћ чланова Миколошког друштва Србије, нигде другде није наишао на податак да су наведене врсте синоними, већ су третиране као посебне, тзв. *добре* врсте. Ипак, оно што каже Пеглер морало се узети с крајњом озбиљношћу. Било је потребно што пре разрешити дилему.

Покушај да се крајем 1998. ступи у контакт са Дејвидом Пеглером није успео будући да је био на миколошкој експедицији у коју зна којим егзотичним деловима света. Отуда су уследиле консултације са Режи Куртекисом (Regis Courtecuisse), такође великим ауторитетом у области миколошке номенклатуре, и после размењених неколико писама, закључак је отприлике следећи:

Проблем само са *Psilocybe serbica* изгледа релативно једноставан. Ако се примени концепт уско схваћених врста, *P. serbica* се може прихватити као посебна врста, коју од других сличних врста истог рода одваја то што има плеуроци-

стидие и својствену веома дугачку дршку (до 12 па чак и 15 см). С друге стране, ако применимо концепт ширег схватања врста, вероватно се *P. serbica* може сматрати варијантом *Psilocybe cyanescens* Wakefield. Такав концепт онда укључује и *Psilocybe mairei* Singer, као још један синоним, то јест варијацију исте врсте. Све ове врсте довољно су сличне да је могућа оваква арбитарна процена о томе да ли се ради о различитим врстама или варирању унутар исте врсте. По личном мишљењу Режи Куртекиса, као и већине других аутора, *P. serbica* је довољно различита и треба је сматрати посебном врстом.

Други, сложенији, проблем уноси много више забуне и проблема у ову групу. То је оригинално име за *Psilocybe mairei* Singer. Најпре је описана као *Hypoholoma cyanescens* R. Maire, 1928. године. Затим је неоправдано премештена у род *Geophila*. Требало ју је сместити у прави род, тј. у *Psilocybe*, али овај

Како изгледа *Psilocybe serbica*?

Шешир - раван, пресвођен до јако савијен и притиснут на доле, ипак никада звонаст нити у облику напрска, 1-2,5 см широк, влажан, донекле лепљив/мастан, кожица шешира благо жилава, млад више жућкасто-окер, сиво-окер, касније сиво-браон-зелен, обод прозирно избраздан.

Ламеле - прво светло сиво-браон (ни младе нису беличасте нити окер), касније тамније сиво-браон и на крају скоро смеђа, млада ивица пахуласта (потребна лупа!), на дршци заравњено испупчено прирасле, танке, збијене.

Дршка - уједначене дебљине цилиндрична или при основи благо задебљала, каткад мало савијена, 2-5 см дуга, 1,5-4 мм дебела, беличаста, прилично крута и жилава.

Месо - младо бледо беличасто-сиво, у дршци жуто-браон, старије у шеширу и дршци водњикаво браон.

Мирис - неодређен, скоро као од кромпира - Укус благ.

Микроскопска обележја: Споре елипсоидне са јасним клициним порусом, под микроскопом светло порфир-браонкасте, глатке. Базидије 2-4-спорне, цилиндричне до облика широког буздована, ивица густо покривена хеилоцистидама +/- флашастог облика. Шешир са желатинизираним епикутисом од танких хифа са копчама, +/- јако таласасто савијеним и испреплетаним, дебље хифе делом инкрустиране. Субкутис од дебелих хифа са копчама. Трамахифе глатке, танких зидова, са копчама.

Део текста Б. Ивачевића
из *Света гљива* бр. 8

(*Psilocybe serbica* - авантуре једне гљиве)

таксон, ако се прихвати као добра врста, није се могао назвати *Psilocybe cyanescens* (R. Maire), будући да је већ постојала *Psilocybe cyanescens*, коју је описао Wakefield, 1946. То је разлог зашто је Маиреов таксон Сингер преименовао у *Psilocybe mairei*. Ово уноси додатну забуну, поготово

Psilocybe serbica

Psilocybe cyanescens

кад знамо да се *Psilocybe mairei* (тј. некадашња *Hypoholoma cyanescens*) понекад сматра синонимом за *Psilocybe serbica*. Вероватно је Пеглер желео да елегантно избегне ову номенклатурну збрку кад је навео *Psilocybe serbica* и *Psilocybe mairei* као синониме за *Psilocybe cyanescens*. Као

најједноставније решење за доследну таксономску номенклатуру ове групе, он је усвојио шири концепт врсте. С обзиром да је *P. serbica* врло ретка, у тексту, истовремено стручне али и популарне садржине, овакав приступ може бити оправдан. Ипак, анализирајући све диф-

еренцијалне карактере, разлике између *P. serbica* и *P. cyanescens* говоре у прилог тога да су по среди различите врсте.

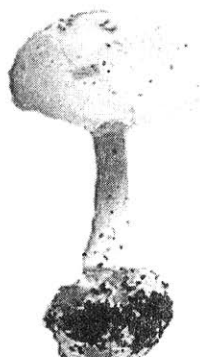
Варијације често могу да буду веома информативне у смислу биоиндикације. Оне могу, на пример, да указују на опште биогеографске разлике, али понекад указују и на врло оштре и прецизне еколошке карактере. Зато и Куртекис недвосмислено подржава став да се *P. serbica* сматра засебном врстом и заговорник је тзв. ужег поимања врсте. Оно што би било интересантно да се уради то је биохемијска анализа представника у овој групи. Иако су интраспецијске разлике честе (разлике унутар једне врсте), било би интересантно да се зна да ли примерци идентификовани као *Psilocybe cyanescens* Wakefield, *P. mairei*

Singer и *P. serbica* Moser & Horak после такве анализе њихових макро и микро карактера показују значајније разлике и варијације у хемијском саставу. Тада би са већим степеном сигурности могли да одговоримо да ли је реч о добрим врстама.

Крајњи закључак јесте да мирне душе можемо *Psilocybe serbica* сматрати *правом* врстом, и да то становиште подржава већина аутора. Било би корисно и пронаћи по неки њен примерак, јер после открића ове гљиве ниједна више није нађена на територији Југославије, већ су спорадични налази долазили из Немачке, Аустрије...

Овај број је илустрован
фотографијама гљива из књиге
П. Џордана

Овај број је илустрован
фотографијама гљива из књиге
П. Џордана

МЕДИЦИНСКИ ЗНАЧАЈ ГЉИВЕ *GANODERMA LUCIDUM*

др Миомир НИКШИЋ

Катедра за технолошку микробиологију,
Пољопривредни факултет, Београд

Ganoderma lucidum (ling-ci на кинеском, или geishi на јапанском) је виша лигниколна гљива која расте и у нашим шумама и спада у породицу *Polyporaceae*. Врсте гљива које припадају роду *Ganoderma* су углавном сапрофити и у природи учествују у процесима разлагања дрвета. Расту на пањевима, корењу или оболелим стаблима белогорице и црногорице, нарочито храста и кестена. Расту у северној и јужној Америци, Европи и Азији. Због своје дрвенасте грађе и горког укуса нису јестиве али због свог изванредно атрактивног изгледа (*gano* - сјајна, *derma* - кожа, *lucidum* - исијава) на Далеком истоку употребљавају се и као украс. Традиционално се у последњих 4000 година употребљавају у Кини и Јапану као лек, помоћно лековито средство или еликсир који садржи мноштво биолошки активних супстанци. Западна цивилизација је открива тек у овом веку, а обимна фармацеутска истраживања почињу освајањем индустријске производње ових гљива почетком седамдесетих година. Вештачка индустријска производња гљива почиње 1971. и данас се ова

гљива гаји у преко 10 земаља света са укупном производњом од 4300 т. Кина са годишњом производњом од 3000 т заузима прво место у свету, а гаји се и у Кореји, Тајвану, Јапану, Тајланду, САД, Малезији, Вијетнаму, Индонезији и Шри Ланки.

О фармаколошком и медицинском дејству ове врсте гљива неке податке можете наћи и у броју 1. овог часописа, али сматрам да је, због све већег интересовања које ова врста побуђује, потребно дати и нова допунска објашњења. Лековита својства која ова врста испољава долазе до изражаја код пажљиво одабраних индустријски гајених сојева, а занемарљиво их је мало код примерака убраних у природи. Зато апелујем да чувате ове лепотице у нашим шумама а да користите искључиво индустријски гајене врсте. Објашњења која следе су можда дата превише стручно али када је у питању здравље у сваком од нас лежи лек.

Ова врста се одликује богатством различитих једињења. Досадашња истраживања су показала да садржи преко 150 врста, са 8 класа хе-

мијских једињења. Према најновијим истраживањима активне супстанце плодносног тела *Ganoderma lucidum* су полисахариди, аминокиселине и мале количине протеина, стероиди, преко 100 различитих тритерпена, липиди, алкалоиди, аденозин, рибофлавин и аскорбинска киселина, од неорганских јона (Mg, Ca, Zn, Mn, Fe, C) и органски везан германијум. Различит број полисахарида је показао антитуморно и имуностимулативну активност, нарочито б-D-гљукан и G-1 који показују дејство према Саркому 180. Полисахаридне фракције су показале стимулативно дејство на макрофаге који производе више тумор-некрозног фактора и бројне интерлеукине. Показано је да полисахариди повећавају DNK синтезу ћелија слезине помешаних са лимфоцитима и повећавају и RNK и DNK синтезу у коштаног сржи мишева. Тритерпени су показали адаптогено, антихипертензивно и антиалергиско дејство. Ганодеринска киселина С има најснажније антиалергијско дејство, као и форме А и D. Механизам дејства ганодеринских киселина још увек није довољно изучен. Такође остале ганодеринске киселине су показале снажно антитуморно дејство на хепатом (туморне ћелије јетре). Олеинска киселина и полипептид LinZhi-8 су показали активност на неколико типова хиперсензитивних алергијских реакција. Нови подаци по-

казују да екстракт *Ganoderma lucidum* такође снижава ниво укупног холестерола, триглицерида и ниво липидне пероксидазе код мишева. Показано је да водени екстракт *G. lucidum* може смањити ниво серумског укупног холестерола и триглицерида код хиперхолестеролских зечева. Недавно је откривено да полисахаридна влакна ћелијског зида биљака испољавају свој хипохолестеролски ефекат кроз абсорпцију липида и метаболизам, укључујући жучне киселине. У води растворена влакна имају већи потенцијал у смањивању нивоа серумског укупног холестерола него нерастворна влакна. Детаљни механизам хипохолестеролског ефекта гљива на животиње и људе није довољно јасан. Стероли присутни у гљивама могу да редукују абсорпцију холестерола компетитивном инхибицијом. Хитин, нерастворна влакнаста компонента ћелијског зида гљива, се гастро ензимима трансформише у хитозан који има јак афинитет према жучним киселинама и показује да смањује серум холестерол код пацова. Поред овог нерастворног хитина, гљиве поседују и хомополисахариде као што је 1,3-β-D-гљукан и мананогалактан који су потенцијалне хипохолестеролске супстанце растворљиве у води.

МЕДИЦИНСКО ДЕЈСТВО

Последњих 20 година интензивног изучавања су показала биолошки активно дејство ове врсте гљива и на људима а наведено је мноштво радова где се оне употребљавају код лечења неурастеније, инсомије, као имуностимулатор, код вртоглавице, висинске болести, дуоденалног улкуса, као антиканцерогенен, хепато-профилактике, хипогликемије, против нервозе и слабости, превенцији астме, хиперлипидемије и дијабетеса. Она се интензивно тестира на клиникама у азијским земљама док подаци из западне медицинске праксе заостају у овим истраживањима. У производној пракси употребљавају се цела осушена плодносна тела, чајне мешавине, капсуле, таблете, тинктуре, ињекције и тоници.

Један од најснажнијих ефеката ове врсте гљива је на инсомнију (несаницу). Ово је испитано и на експерименталним животињама али и на људима. Не само да помаже да људи утону у лакши сан већ је он и много дубљи

а после буђења се човек осећа много више релаксираним. Смирујућу ефекат на нервни систем је одавно запажен и користи се како сирови водени екстракт у облику

PRIRODNI DIJETETSKI PROIZVOD
LING SHI
GLJIVA GANODERMA LUCIDUM

- SMANJUJE PSIHIČKU NAPETOST I RAZDRAŽLIVOST I DELUJE RELAKSIRAJUĆE
- POMAŽE U OTKLANJANJU POREMEĆAJA SPAVANJA
- ZAŠTIĆUJE JETRU U TOKU HEPATITISA I NAKON PRELEŽANOG OBOLIJENJA
- POJAČAVA ODBRAMBENU SPOSOBNOST ORGANIZMA I IMA ANTITUMORNO I ANTIINFLAMATORNO DEJSTVO
- REGULIŠE KRVNI PRITISAK
- SMANJUJE NIVO HOLESTEROLA I VIZKOZITET KRVI

anafarm BEOGRAD

*Препарат на бази екстракта гљиве
Ganoderma lucidum*

чаја од самлевене гљиве, тако и водени концентровани лифилизовани екстракт у капсулама. У Кини се уобичајно користи за лечење неурастеније. Стрес индуко-

вана тензија је значајно редукована код пацијената. По искуству многих аутора смирујући ефекат ове гљиве код људи са израженом нервозом, несаницом и анксиозношћу много је израженији и више се препоручује него класична западна седативна средства као што је валериан, који може имати и неповољна дејства. Екстракт делује и на синдром хроничног умора. Један од главних узрочника овод синдрома је стрес и снижавање имунитета. Особе са овим симптомом, који може потрајати и неколико недеља и месеци, битно се опорављају коришћењем екстракта ове врсте гљива. Један од важних конституената гљиве је и аденозин, у сувој гљиви га има и до 400 $\mu\text{m/g}$. Он успешно шири крвне судове и побољшава проток крви кроз мале крвне судове и артерије. Аденозин директно помаже телу да се адаптира на стрес. Он показује и аналгетско дејство. Опитним животињама којима је прво убризгаван кофеин да би им се повећала активност, а потом у разним комбинацијама водени екстракт гљиве *Ganoderma*, показао је дефинитивно умирујуће дејство на централни нервни систем и релаксирајуће дејство на мишиће. *G. lucidum* је показала добре резултате у лечењу хепатита В. Позитиван ефекат из Кинеских клиничких испитивања износи и до 90%. Подаци из Малезијског института показују да

екстракт ове врсте гљива значајно снижава симптоме код пацијената који пате од хепатита Б, тако што значајно снижавајући ниво SGOT и SGPT. Ова врста гљива значајно доприноси опоравку болесника са коронарним оболењима и хиперлипидемијом са различитим учинком успешности. Екстракт показује способност да редукује вискозитет крви и плазме код пацијената са хипертензијом са хиперлипидемијом. Такође редукује холестерол у крви и снижава крвни притисак. Имамо и податке о употреби екстракта као кардиотоника чиме помаже пацијентима са аритмијом. С обзиром да инхибира ослобађање хистамина документована су и дејства екстракта као антиалергената.

Постоји још мноштво података а сваким даном нова сазнања се објављују у стручним часописима. Ако вас је од ових стручних наbraјања заболела глава или ухватила нервоза попијте један чај од гљиве *Ganoderma* да се смирите, и када следећи пут у шуми наиђете на ову лепотицу сетите се да се позната изрека може модификовати, те да сада гласи јесте злато (гљиварско) све што сија.

ЈАЛОВА ЈЕСЕН

Драгослав МИХАИЛОВИЋ

приповетка (II)

4.

Праћен Жућом, силазим оном левом падином. Она је стрмија и дубља него што је одозго изгледала. Задржавам се после стотинак метара пред полуразваљеним плетером у ниској огради неке колибе, која је још доста ниже, и окрећем на десно, паралелно с Аџиним правцем.

На косини сам и лагано се спуштам према невидљивом дну јаруге. Тако залазим у високу, затамњену букову и црногоричну шуму, чија су стабла дебела по пола метра. Здесна, високо горе, као некакви небески чардаци, уздижу се две-три затарабљене зидане куће, које ми одоздо изгледају огромне.

Налазим се у ошироком пресушеном потоку, који за кишног времена мора оживети, у црници прошараној крупним црним камењем. И, примећујем, почињем да се лагано успињем. Куда тај успон води, не видим.

Ту би ме, ипак помишљам, могао обрадовати царски вргањ од читавог килограма и зверам око себе. На ивицама сумрачног природног прокопа, ако се у растињу са-

чувала влага, шапуће ми искуство, могло би му се десити и омиљено станиште. И шарам штапом по полусувој високој трави бар за његовим пратиљама, за наранџастим лисичаркама и, нешто блеђим, просењаџима, а и за онима које аматерски сматрам отровњачама. Али све је наоколо суво и нигде нема ништа.

Пентрам се повремено и на доста струм десну страну; она с лева је блажа, али не ризикујем да се превише удаљим од Аџе. Тамо, испод дебелих стабала наилазим само на поурнеле клоџе кречњака обрасле дугим брковима посивеле суве траве и ни на шта занимљиво. Има доста, исто онако, посивелих иглица и лишћа и препреченог црног грања и сапиљем се преко њих. Помишљам да се на питоминама око куће умеју сместити и какви ситнији вргањи, најчешће брезови и летњи: ломатајући се, примичем се и зградама. И опет нема ништа. Ту су једино две-три камаре кућног ђубришта - домаћини, изгледа, нису нашли никакав бољи начин да, у природи, обележе свој летошњи боравак.

Наново се спуштам у јаругу. Помажем се и штапом и оном котарицом.

Тек сам, у ствари, кренуо, а тишина је наоколо већ потмула и помало тајанствена, и само повремено негде иза себе чујем пса како шушњари по травуљини и ђубриштима. Кија тамо и фркће на мирисе на које наилази.

Еј! Ацооо! викнем одоздо. *Еееј!*

Чекам да чујем одговор. Нико се не одазива. Очигледно, висоравански језичак, на којем смо се растали, није баш узан. А ако је пријатељ још кренуо ка падини на другој страни, раздаљина међу нама сада је велика и подељена узвисином. Кад прегазимо ове урвине, закључујем, приближићемо се један другом и сигурно ћемо се чути.

Лагано напредујем, узбрдо, сувим коритом потока, прескачући и заобилазећи камење. Немам утисак да се приближавам блиском изласку на чистину. Чак ми се чини да сам, негде, мало скренуо улево и да се сад полако удаљавам од свог правца. То неће бити добро.

Још се неко време колебавам, а онда одлучујем да окренем уз десну страну. Морам да се извучем одавде.

Жућо! Жулињо! викнем.

Малочас сам га за леђима чуо како штекће за неком животињом, а сад, већ доста заостао, на нешто бесно лаје. Вероватно је појурио мачку дивљакушу, која му је избе-

Академик Драгослав Михаиловић (1930.) припада врху српске књижевности. Објавио је, између осталог, књиге: *Фреде, лаку ноћ* (1967), *Кад су цветале тикве* (1968), *Петријин венац* (1975), *Ухвати звезду падалицу* (1983), *Чизмаши* (1983), књигу драма *Увођење у посао* и друго.

Господин Михаиловић је, изгледа, задовољан штампањем своје приповетке у нашем гласнику, јер у једном тексту у Недељном додатку *Вечерњих новости*, од 5. марта 2000. године, на новинареву напомену да ће Народна књига објавити нову ауторову збирку приповедака под насловом *Јалова јесен*, аутор каже: *Збирка је управо насловљена по причи коју сам објавио у невероватно занимљивом часопису Свет гљива Удружења миколога, оних занесењака који проучавају природу. Часопис уређују писци Војислав Донић и Ибрахим Хаџић, и будућим генерацијама биће част да виде како су некада многи бринули о природи. У тој мојој причи, иначе, главни јунак је човек који се у потрази за печуркама у планини често и изгуби.*

О чему се ради у првом наставку приповетке *Јалова јесен*, штампане у бр. 10 *Света гљива? Кишовито лето на планини те године преварило је печурке...* започиње приповетка, у којој убрзо срећемо и главног јунака, заљубљеника у природу, шетача и гљивара, можда баш и не толико доброг гљивара као што је његов комшија Аџа. Једном, почетком октобра, наговорио га је да га поведе са собом. И кренули су, комшијиним препотопским аутомобилом до пред шуму на Дивчибарама, а онда, као што је ред, свако својим путем (наш јунак са псом Жућом), да се, према договору, нађу на заказаном месту кроз следећ а два сата. Да ли ће баш тако и бити и да ли ће шта набрати - видећемо, а прича даће тече... у овом, 11 броју *Света гљива* и другом наставку приповетке *Јалова јесен*.

Аутор помиње неке гљиве, често их именујући њиховим локалним називима, те да не би било забуне, пописујемо их са њиховим научним називима: лисичарка (*Cantharellus cibarius*), просењак (*Hydnum repandum*), брезов вргањ (вероватно брезов дед - *Leccinum scabrum*), труд (*Fomes fomentarius*), слинавка (*Suillus granulatus*), прстенка (односно сунчаница - *Macrolepiota procera*), турчин (*Leccinum aurantiacum*), рујнице (*Lactarius* spp.), брезоваче (можда се мисли на брезовку - *Lactarius torminosus*), и лажна рујница (односно брезовка - *L. torminosus*).

Редакција

гла на дрво. И гонич у његовој крви не може да се помири с тим да је опет у својој страсти изваран.

Жућо, викнем и зазвјидим. Жу-ксоне, ја идем! Ајде, Жулињо!

Али не бринем се за њега. Чак и ако се сасвим раздвојимо, наћи ће ме по мирису. Лајаће још мало, па ће ми поћи за трагом.

Крећем се, укосо, уза стрму страну. Брекћем и осећам како ми зној гамиче низ леђа. Застајкујем повремено, тренутак се одмарам и послушкујем, па се наново верем. Погледавам увис за сунцем и, негде на супротној страни, с време на на време, налазим га у вршкама букава и смрча, које су, сада, чини ми се, још горостасније. Толико је све око мене суво и шуштаво да се за печуркама више и не осврћем. Ако ме која поплете, наћи ћу је.

Четврт сата се тако кобељам и најзад избијам на осунчану чистину. Сунце је, видим, с ње, још доста високо, значи, до мрака имам поприлично времена. Преда мном је неки уздигнут пашњак, на исто онаквој грбавој висоравни. Место с којег сам кренуо не могу, одатле, да препознам.

Задуван, приседам на велики камен. Узимам дах, па вичем:

Ајооо! Где си, Ајооо!

Истовремено звјидим, уназад, за псом.

Нико се не јавља, и понављам своје

знаке још два-три пута.

И већ се Жућа, искићен травкама и семењем, ишчупа из оближњег шибља. Исплажени језик му је модар од умора и он ме, осмехујући се, лизне њиме по руци. Строваљује се, дахћући, крај мојих ногу. Милујем га по грудима, скидам му травке са главе.

Ооо, Ацооо, завичем наново. Где си, Ацооо!

О-о-о! одговори ми танак глас однекуд са супротне стране. *О-о-о!*

Овде сам, Ацооо! опет викнем. *Где си, Ацооо!*

О-о-о-о! одговори ми гласић. *О-о-о-о!* Нешто ми ваљда објашњава.

О-о-о, узвикнем и ја, као да му одговарам.

Добро је, мислим се, сви смо на окупу.

Почињем да осматрам где се налазим. Право преда мном, на почетку супротне падине, видим доста велико, лоше заграђено - као да су, попречним моткама, кренули да га ограђују, па онда одушали - двориште некакве појате. Три-четири зградице у њему означавају кућу за становање, торшталу, кокошињац, али међусобно их је тешко разликовати. Широка капија од тараба је раскриљена и, оборена, лежи на тлу. У дворишту и око њега запослено кључају већ одрасли пилићи, и ришка неколико прасића. Врло је живо у разграђеном дворишту.

Жућа би, ту, помишљам, могао да полети да расправи нека питања с пилићима и прасићима, па да онда имам жучне разговоре са домаћинима. Зато из торбе узимам његов поводник и закачињем га. Он, уморан, не реагује.

Али укосо од мене, ваљда у наставку оног језичка којим смо кренули, заузимајући читав брег, налази се једнолична брезова шума од двадесетак година, чија бела стабла изгледају као правилно пободене чачкалице. Леву њену ивицу, која се наставља пашњаком, видим пред собом. Десни крај јој се губи у недалеком насељу, док се, попречно, испод ње, црвени пруга свеже прокопаног пута.

Призор ми изгледа привлачно. Ако ћу где наћи налазиште брезових вргања, то мора бити ту. Само да унутра буде мало влаге. Устајем и крећем према брезнику.

Откачињем Жућу са каиша. Као да је осетио куда сам се упутио, он изатрке улеће међу бела стабла. И нестаје негде тамо.

Преко пашњака са ситном, попасеном тривицом, избијам на попречни пут и видим да је издубен у црвеници под саму ивицу шуме, вероватно крупним машинама. На левој страни он се исто онако губи негде на висоравни - црвена пруга једног тренутка, једноставно, нестане у зеленилу траве - а десно се наставља на неку врсту улице у насељу, у којем једва могу приме-

тити неколико отворених кућа. Све су друге затворене и напуштене - до следећег лета.

С ивице пута, дубоке готово метар, пењем се на пошумљени брег.

Брезова шума није изнутра ни онако једнолична као што изда лека изгледа, а ни онако привлачна. Као и она, мешана, из које сам се малочас извукао, обрасла је високом сувом травом, испод које се скривају некакве јаружице, рупчаге и прокопи. Стрмина, исто тако, није баш мала и пробијам се доста споро.

Има доста покршених младих дрвета, која леже препречена, некад осушена, некад још жива, иако сад већ са проређеним и пожутелим лишћем. И с ових оборених и с усправних стабала нуди се маса брезових беличасто-сурих трудова, налик на попречно постављене дланове. Негде сам прочитао да они могу бити употребљиви, иако моја искуства нису таква. Вадим из џепа перорез и пажљиво одвајам три-четири комада. Миришем их - мирис им је диван, као у најбољег врагања или слинавке - и смештам их у торбу. Али, овакве дрвенасте - ко их може савладати? То ће ми, иронично помишљам, можда бити и једини доказ да сам данас ишао у гљиве.

Није све наоколо, међутим, само суво. Сад већ с лаким ужасом примећујем да је трава посејана и крављом балегом, местимице чак

свежом, и овчјим и козјим брабоњцима. Овде се чува стока! Колико сам пута видео како лење овце, пуштене из тора, у каријеру трче на гљивља налазишта - како ли су, онако глупе, запамтиле? - да то тамо за неколико минута све побрсте. А краве смичу језиком клобуке са прстенки као да знају да им се зељаста стабалца не једу. И кад туда наиђеш после њих, наилазиш једино на штапине обзглављених дршки са смакнутим прстеновима, који вире из траве као неки дрвени прсти. Само неталентован гљиварски дилетант може бити равнодушан према овим злотворима печуркарења.

Шврљам лево-десно, надајући се да ћу се сведочења ових непријатних сарадника ослободити. Можда ипак нису ишле превише високо? Идем право горе, више, сад, осматрајући да ли ћу где наћи простор слободан од сточних остатака, него тражећи оно за чим сам пошао. Али не вреди. Има их свуда.

Опет наилазим на неку кућу. Висока је, тамносива и, исто онако, затарабљена. И испод ње, опет - ђубриште. Подсећам се анегдоте француског интелектуалца од пре двадесетак година. Он је имао онај афинитет према мушкарцима који је морао да скрива. И, с неким сличним пријатељем, летовао је у скрајнутом и усамљеном делу Швајцарске. Шетали су великом, уређеном шумом, у чијем се је-

дноличном зеленилу једино издвајало јарко жутило местимичних дрвених корпи за смеће. Изненада, једног дана, негде у даљини, између стабала, приметете да се нешто бели. Шта ли је то? Хајде да видимо. Приђу, и тамо, у опалом лишћу, налазе белу пластичну кесу с натписом - *Робна кућа Београд*. Нигде спаса од српске цивилизованости!

Не иде ми се изнад куће. То тамо може бити само још јаловије него овде. Како ли јој прилазе, имају ли одозго приступни пут? Одакле узимају воду? Али та енигма ме не занима толико да бих се због ње још ломатао преко ових урвина. Окрећем налево.

Овде, испод куће, као да балеге више нема. Или су чобани одвише фини, што не очекујем, па јој се са стоком не приближавају, или им власници, љутећи се, не дозвољавају. Онај штап стално држим уперен у тле као минер, шарам њиме по сурој трави високој каткад до колена, али он ми помаже тек толико да се не полозим у прикривеној јаружици. Растиња за којим трагам, углавном, нема, па нема. Чезнем да негде угледам макар отровњачу, јер би то значило да око ње може бити и оних других. Али све је сагорело и нема ни њих.

После две стотине метара правим заокрет налево. Враћам се у супротном правцу, само нешто ни-

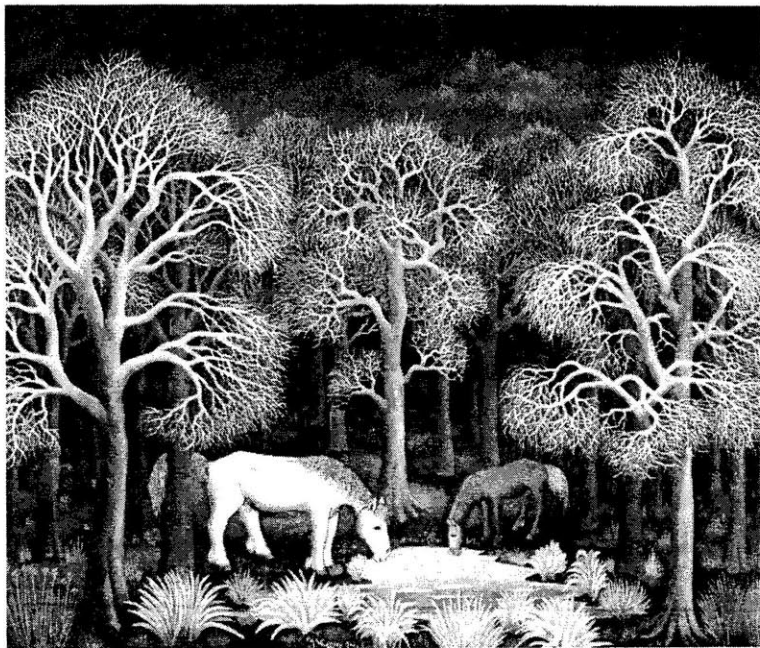
же. И - ништа се не мења. Само сува трава и безбројни трудови на дрвећу. Не знам да ли су баш ови, уместо шибица, некад служили за кресива, али ако би то били ти, ту би их се могло толико накупити да би цео Београд могао кресати годину дана.

Наилазим на некакав просек, сличан онима који се кроз шуме, ваља за обезбеђење од удесних пожара, праве испод струјних далековода. На десетак метара ширине све је, вероватно још пре неколико година, посечено и очишћено. Младе јасике, брезице и јаребике наново су избиле и већ су човеку до колена. Али, загушене у осушеној травуљини, с проретким прашњавим ситним лишћем, делују отрцано и јадно. За срећнија доба, међу њима и гљивови сустанари, нарочито турци (турци у јасиковини - какав леп приказ!), а каткад и брезоваче, могу да се башкаре као мачке на топлој пећи. Сад, наравно, од тога нема ништа. Узалуд мој минерски штап усрдно њуши пазећи младице. Нема, па нема.

Одустајем од даљег трагања. Позивам Жућу, који се мува близу мене:

Ајде, Жуле, идемо.

Он радосно дотрчи и почне да скаче уз моје бутине. Увек се радује кад мисли да се враћамо кући.

Иван Генералић: *Два коња у шуми*, 1966.,
Уље на стаклу, 69 x 79 см

N. Tomašević: *Le monde magique d'Ivan Generalić*
Fonds Mercator, Antwerpen / Albin Michel, Paris, 1975.

5.

Долазимо право надоле према насељу. Хоћу што пре да се ишчупамо из овог нереда.

Избијамо на онај црвенични пут код неког шумског засека налик на затон. Одмах преко пута су куће.

Наилази нека старија забрађена сељанка. У обема рукама нешто вуче. Сељаци стално нешто некуд вуку.

Јављам јој се. Она срдачно одговора.

Је ли то твоје пашче? пита. *Неће да ме уједе?*

Неће, неће, одговарам, *не бој се.*

Пси су, као да су им вековни не-

пријатељи, стална њихова опсе-
сија.

*Не бојим се ја, каже, али не знам
му нарав. Је л то тражиш печурке?*

*Печурке, кажем. Али нешто их
ове године нема.*

*А што, пита. Више ти се не живи
или немаш шта да једеш?*

И гљиве их плаше. Чак и они који
их скупљају за продају, код куће
их не једу.

*Ни једно ни друго, одговарам. Не-
го волим.*

*А, каже, залудан си, па од дуга
времена. Па ајд нека ти је са сре-
ћом.*

Срећно и теби, одговарам.

И она одлази. Пуштам је да мало
одмакне.

Још мало се ту мувам, као да не
што тражим, па кад је за оним ку-
ћама изгубим из вида, крећем ње-
ним трагом ка месту одакле сам
пошао на брег.

Избијам на ивицу насеља. Сад на
месту којим сам малочас прошао
пасе стадо оваца. Крај њега је нека
сељанка.

Одмах стављам Жућу на каиш. Је-
данпут су он и Јуца близу моје
куће тако залајали и потерали
тридесетак оваца да смо стадо у
каријеру угледали тек на трећем
брду. Не знам ко се више хватао
за главу - пастирица или ја. А она
ми је, зауврат, поздравила мајку
залудну и сумануту - више пута.

Узимам га крај десне ноге да га
одвојим од погледа на животиње,
јављам се удаљеној жени и прола-
зим изнад стада према висоравни.
Измакавши се, угледам лево од
себе доста стрму и кратку падину
прошарану дрвећем, која делује
изгледно. Ослободивши пса, од-
мах кренем надоле. И тако про-
пустим да се јавим Аци.

Одмах видим да стока и ту пасе,
али ниже - и још ниже, и још мало
ниже - мора бити да нечега ипак
има. Сем тога, падина ми изгледа
сасвим близу јаруге којом сам се
испео овамо. Ни Аца одатле не
може бити далеко.

Храбро кренем низ њу. И, заиста,
кад прођем стотинак метара, доле,
негде при дну, нешто угледам.

Јесу ли то оне? Неколико, чини ми
се, комада! Срећног печуркара
срећа обасја - тек на крају, никад
на почетку.

Журим, поштапајући се, и, нара-
вно, осврћем се да коју не про-
пустим са стране. Ту стока, мора
бити, не залази. Сувише је стрмо
за остареле чобане. Спуштам се јо
ш педесетак метара и оне су, сада,
заиста, ту. Није то богзна шта,
неколико раштрканих, доста ош-
тећених. Једна осредња брезо-
вача, већ старија и потамнела, три-
четири рујнице, нагрисане и по-
зеленеле на угризеним местима и
једна-две лажне рујнице, са белим
данџетом шешира.

Лажне рујнице и не дирам, праве

чистим, осматрајући да ли нису црвљиве; одмах им отпада више од половине. Колебам се око брезоваче; није црвљива, али мрког мяса, спарушеног и под прстима шуштавог клобука. Ипак је узимам. Пажљиво их спуштам у корпу.

Наоколо видим још два-три некаква патрљка. Овје, или козе или говеда ипак су се мували и ту. То није добро.

Лагано се спуштам даље. Шушњар је мало гушћи и ситнији, а има и пропланчића. Застајем на њима и осврћем се. Још ништа.

Чини ми се да ту мало ниже мора бити, ако не баш поточић, бар нека влага. И хајд онако још мало, хајд, хајд, и ево дна јаруге. Али нема поточића. Нема влаге, нема печурака.

Осврнем се око себе. Сад је свуда око мене шума и ону висораван, с које сам пошао, више не видим. Не видим ни место с којег сам почео да се спуштам.

Преда мном је успон из јаружице. Закључујем да он не може бити велик. И кад га савладам, наћи ћу се близу језичка на којем сам се растао с Аџом. А онда само још мало лево, и ево ме горе.

Успон заиста није велик. Али кад се успнем на гребен, пред собом видим нови спуст ка новој јарузи. Шума је већ гушћа и крупнија и ништа више, ни напред, ни поза-

ди, не успевам да назрем.

Нема ми друге него да наставим истим правцем. Све је то наоколо врло близу и некако ћу се, надам се, искобељати.

Спуст је, међутим, врло дуг и постаје све стрмији. Под ногама су ми дебеле наслаге лишћа и иглица, испод њих препречене ломљене гране и невидљиве рупчаге и урвине. Доста се, онако, суљам, каткад једва успевам да се одржим на ногама. Ушао сам у шумски мрачак, осећа се у ваздуху хладњикава влага.

Кобрљам се тако петнаестак, двадесетак минута и - нигде излаза. Најзад, напред, угледам поток. Није велик, а ни брз, и око његовог корита у црници доста је говеђих трагова. Ту, изгледа, дотерују стоку на појило. Чујем и Жућу, како се, лапћући, негде у близини поји.

Жућо, кажем, где си? Дођи, Жућо.

Он убрзо дотрчи, однекуд иза мојих леђа, исплажена језика и мокре њушке.

Где смо ми ово? питам.

Пас се осмехне и опет некуд отрчи: Бокови му скачу од задиханости.

Спустим се до воде и поквасим знојаво лице. Приседнем на камен и осматрам.

Сад би, уз помоћ потока, требало да се ускоро нађем на правцу

према оној вододерини којом смо се с асфалтног пута испели на стазу за планински дом. Треба, само, да кренем лево, заједно с њим, и избићемо куд треба.

Али поток, зачудо, не тече лево, где би требало да је саградио ону вододерину, него десно. И док је лево миран и сиромашан водом, здесна се чује јасно брботање и клокотање. Шта ли је сад то?

Не смем да се охладим на оном камену, и крећем. Идем ипак лево. Тамо треба да је излаз.

Скачући, с камена на камен, пређем на другу обалу, где ми се чини да је стаза погоднија. Идем њоме стотинак метара, па морам да се вратим на десну страну. Примећујем да је водоток све сиромашнији и да се некако претвара у бистре барице, које се готово и не крећу. Још два-три пута прелазим са једне обале на другу и поток одједном - нестаје. До једног брежуљчића налик на накривљену капу постојао је, и одатле је и извирао, а онда га изненада више нема.

Застајем тренутак, премишљајући. Она капа преда мном ништа ми не обећава и враћам се низ поток.

Тако лагано стижем до места где сам избио на воду и продужујем на ту страну. Али већ десетак метара даље наилазим на велике стрме урвине, где се мора скакати с клоце на клоцу. Обогаћен неким подземним изворима, поток ту бу-

рља и клокоће као да се примиче неком водопаду и видим да га више нећу моћи ни прегазити. То сада личи на прави велики ток и продужим ли њим, избићу ваљда на ваљевску реку Градац, и спустићу се, будем ли жив, за неколико дана, у Ваљево.

Не, Ваљево није мој правац. Који ћу враг у Ваљеву! Враћам се на траг.

Наново на згодном месту прескачем поток. И - сад је преда мном права планина. Кршевита је, устобочена и, наравно, шумовита. Ништа пред собом више не видим, осим, високо горе, светлог, чистог неба. Где ли сам ово?

6.

Врљам по горовитом кршу лево-десно, тражећи претходно место. Још ми се чини да ћу кад избијем горе, пронаћи бар ваљевски пут. А онда ћу лако. Али после пола сата видим да ни ту нисам на правцу. Два-три пута приближавам се крају стрмине. Ивица је, сматрам, на неколико десетина метара одатле и - успео сам. Збуњује ме, само, што се иза њене линије продужује онај дивљи пејзаж са стењем и дебелим боровима. Кад, вукући се за шибље, дођем до ње, преда мном се наново отвара пад. И негде доле је, ваљда, опет неки поток и опет почиње успон.

Слушао сам да у оваквим неприликама пас може газди да помогне. Ухватиш му се за реп, каже легенда, и он те извуче тамо куда си наумио.

Зовем Жућу. После извесног нећкања, он дође. Радознало ме гледа у очи. Један је од оних карактерних паса који се не плаши људског погледа и који те увек отворено гледа у лице.

Окренем га од себе и ухватим за реп.

Ајде, Жуле, кажем. Води ме. Идемо кући.

Он ме спреда зачуђено погледа и седне. Брекће од умора и балави на исплажен језик.

Ајде, Жућо, идемо кући, кажем опет. Повлачим га нагоре и усправљам на ноге. Идемо кући! Крени!

Али он ово сад схвата као шалу и, кезећи се, хоће, кобајаги, да ме уједе. Шкљоца зубима и вија ме кривећи искежену главу лево-десно.

Ево ти шта ти значи имати размажене, необучене псе. Хватам га за влажну њушку и приносим је својој глави.

Ти си, Жуксоне, кажем му, паметан као твој газда: ништа не схваташ.

Пас ме исто онако љубопитљиво гледа у лице. Пуштам га и он некуда отрчи.

Шта ли ћу сад, мислим се. Куд да

се кренем?

Немам појма шта ћу. Да бар пушим, вајкам се, Баш сам у пуном замаху једног од оних многобројних одлучних периода остављања дувана, који су ми, некако, увек падали у најгоре време. Да још пушим, мислим се, и да при себи имам цигарете, лепо бих се наслонио на дрво, запалио бих и дувански дим би ми разбистрио мисли. Овако, само могу да се баџим у натруло лишће и иглице и да кренем да запомажем и лечем. И да пружим прилику планинарима да ме кроз пет година пронађу у положају сликовито искеженог зубатог и избеђеног скелета.

Одмарам се десетак минута, а онда ипак полазим. Јуриш на небо! - што би рекли славни револуционари. Напред у брадате смреке и космате борове! Преко клоца и урвина, па до курца и сурвина!

Шта ће даље бити, да ли ће се главни јунак приповетке начисто изгубити у шуми, о томе - у последњем, трећем наставку и у следећем *Свету гљива*

Pleurotus cornucopiae

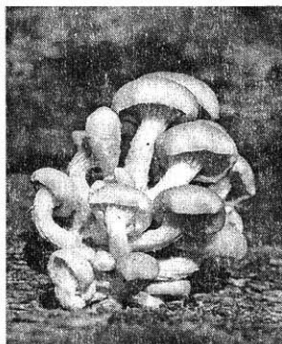
(Paulet ex. Pers.) Roll

БРЕСТОВАЧА

СТАНИШТЕ И РАСПРОСТРАЊЕНОСТ: расте од средине пролећа до средине јесени, за време топлих и влажних дана. Њено станиште су углавном мртва стабла бреста (*Ulmus* sp.), али се, мада ређе, може наћи и на остацима другог дрвећа. У нашем народу је позната. Сељаци често доносе из шуме труле пањеве бреста, добро их заливају, а за узврат, гљива веома обилно рађа. У околини Београда има је највише на Ади Циганлији, али заступљена је и на свим локалитетима на којима има брестова.

ШЕШИР: У пречнику је 5 -12 (20 см). У почетку је испупчен, често са грбицом у средини, убрзо се удуби и подсећа на трубу. Боја му је веома разноврсна: од крем, преко боје беле кафе, до светло смеђе или од лимун-жуте преко маслинастозеленкасте до масли-

насто-смеђе. Жуте примерке неки сматрају формом, дој је Куртекис третира као посебну врсту (*Pl.*

Pleurotus cornucopiae
фотографија М. Давидовић

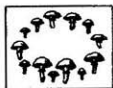
citrinopileatus). Шешири су релативно нежни, крхки и танки, а старењем постају гумасто-жилави.

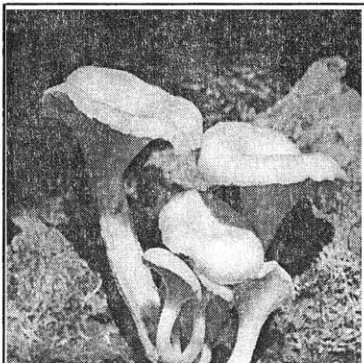
ЛИСТИЋИ: Широки су и густе и веома се дуго спуштају низ дршку градећи тако анастомозирани наборе. Боја им је крем до боје беле кафе, понекад са жућкастим одсјајем.

ДРШКА: Из једне, јаче основне дршке гранају се, као на свећнаку, мање гране, што даје општи утисак букета. Дршка може бити и до 10 см висока и 1-2 см, дебела, избраздана је целом дужином, а на местима где се линије бразди укрштају, стварају се привидне јамице. Прљаво беле је боје, пуна и жилава и углавном централно постављена у односу на шешир.

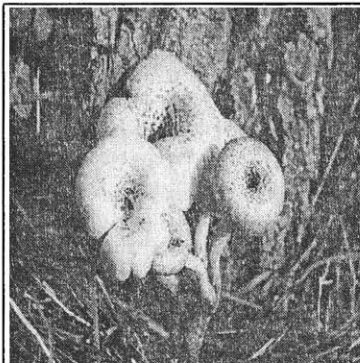
МЕСО: У почетку је меко, влажно, млитаво, а касније постаје жилаво. Мирис подсећа на брашно, на

Портрет

Pleurotus cornucopiae
фотографија М. Давидовић

Panus tigrinus
Могућа замена са *P. cornucopiae*

краставце или чак врло непријатно подсећа на пластичне масе. Беле је боје и пријатног укуса.

СПОРЕ: Овално су издужене 8-11 x 3.5 - 5 μm . Нису амилоидне, подсећају на рибуљу кост. У маси су беле, а након неколико сати изложен ваздуху, прах спора оксидише у смеђе-црвено-љубичасту нијансе.

СЛИЧНОСТ СА ДРУГИМ ГЉИВАМА: Овај прелепи летњи рог изобиља својим специфичним изгледом и готово ексклузивним стаништем (брест), толико се разликује од осталих лигниколних гљива са којима дели и време и место раста, да би било чудно заменити га неком другом врстом. Из исте фамилије *Lentinaceae*, којој припада и брестовача, али из различитих родова, могу се у ово време наћи врбовача (*Panus ti-*

grinus) и *Lentinus cyathiformis*. Прва је бела посута смеђим чуперцима и нежнија и виткија од брестоваче, дој је друга далеко робуснија и смеђе-црвенкасте боје. Гљиве нису отровне, само су жилаве и нагорке и због тога нејестиве.

ЈЕСТИВОСТ: Јестива је. Нарочито је добра за гулаше. Због посебног, јаког мириса, препоручује се да се претходно бланшира, чиме се мирис мења и ублажава. Гљива је, свакако, добра и издашна, али треба брати млађе примерке, јер је брзо нападају црви, а влага и топлота брзо доводе до труљења и разлагања беланчевина. Зато за јело треба брати само здраве примерке својственог мириса.

Мирјана ДАВИДОВИЋ

#

Марио налази неколико полуса-
трулих, црних смрчака на паље-
вини Делиблатске пешчаре. Смр-
чи изгледају необично јер су из-
расли из пепела и гарежи. Пред-
лажемо за њих ново научно име:
Morchella crasipes var. *Mario* или
Morchella carbonaria.

#

Прослављамо у једној пријатној
кафани успешан завршетак првог
наступа на Сајму прехране. Дру-
штво је опуштено, и разумљиво
највише прича о гљивама. Одје-
дном неко предлаже да ја при-
сутнима наденем имена гљива. Тај
што је предложио ни сањао није
колико је то деликатно, не због
тога што у гљивама нема слич-
ности или карактера присутних,
односно двојника, већ зато што
некога треба можда назвати *Gom-
phidius glutinosus* или *Russula foe-
tens*. Али шта да радим, морам да
отпочнем:

-Па добро, ево
Јелена *Russula gra-
cillima*,
Марио *Stropho-
ria aeruginosa*,
Јасна *Lepista
personata*, Воја

Boletus erythropus, Милош *Lacta-
rius controversus*, Миомир *Gano-
derma lucidum*...

-А ти, а себе...- прекидају ме са
именовањем. Нестрпљиви су моји
пријатељи да чују којег сам двој-
ника себи изабрао.

-Па нека буде *Oudemansiella lon-
gipes*.

#

Воја увек носи у бербу гљива
велику корпу од прућа коју је о-
фарбао у црно. Њено дно је ретко
када испуњено плодовима. Но, од
дуге употребе, али не и од терета
садржаја, на њој су ослабили ћо-
шкови, па их је мој кум мајсторски
закрпио селотејпом. Његова ко-
рпа сада личи на старински кофер
за далека путовања, чији су ћо-
шкови ојачани металним лимом.

Често чујем како мој кум сетно
пева својој циновској посуди:

*Корпо, моја корпањо,
И данас си ми празна.*

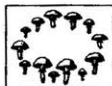
А ја му предлажем да убудуће кад
оде у гљиве пева гаскоњску пес-
мицу:

*Champignon, petit champignon,
Fais-moi trouverton compagnon!*

#

На Ђурђевдан тражим ђурђеваче
и нема их, као ни једне друге вр-

ИСКУСТВО

сте. Претпостављам да је на мом терену био мој пријатељ, којег често зовем побро, па певушим у себи, упућујући му речи прекора:

*Побро,
Све си добро
Побро,
А ја нисам ништа
Пробо!*

#

Као прво, бележим датум 26. VI 1998. јер ће овај текст можда занимати оне који изучавају бубе. Друго, ово је био дан општег парења у природи. Као какав војајер, присуствујем са пријатељима необичним призорима. Наиме, на једном храстовом стаблу парило се неколико јеленака са јеленицама. Мало подаље од њих, два мужјака, један већи а други сасвим мали, водила су жестоку борбу. Мали је искористио прилику да побегне. Једна женка стајала је у близини ринга окренута главом према земљи и посматрала борбу. Одједном, узбуђена, штрцнула је из затка белу течност у вис. Тргао сам се да ме не залије по лицу. Један јеленак био је опкорачио сићушну женку. Сцену је сем мене и Мариа посматрао ваздушаст лептир, који је летео тик уз главу парећег јеленка. Други пар пратио је огроман стршљен, врзајући се око њих.

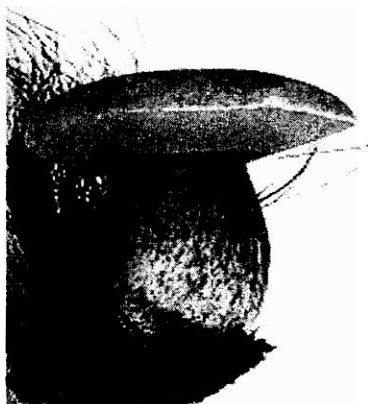
На другом деблу париле су се стрижибубе, оне сиве са дугим брковима. Женка је завлачила главу

у пукотину, а мужјак који је био много већи, непрестано је стригао брковима. На истом стаблу био је један узнемирени јеленак који је и мене схватио као опасног конкурента. Пружио сам суву сламчицу према њему а он се пропео на задње ноге, отворио клешта и храбро прихватио борбу. Додиривао сам му сламчицом опасне ракле.

Признајем, прстом нисам смео да га дотакнем.

#

Почетак је септембра. Идем преко косе ливаде. Одједном ми пада на памет да сам се касно, али ипак довољно снажно упустио у изучавање гљива. Упознао сам многе врсте. Лако их детерминишем. Разликујем их као личности и поздрављам. Док други пролазе незаинтересовано, ја тело ливаде ске-

*Овај број је илустрован
фотографијама гљива из књиге
П. Џордана*

нирам и сваки час изговарам у себи као молитву латинска имена гљива: и ти си ту *Agaricus campestris*, и ти ми се јављаш *Marasmius oreades*, и тебе видим *Bovista plumbea*, и дивим ти се *Lepiota naucina*, и тебе са коњске балеге поздрављам *Psilocybe merdaria*.

Драги Гобе-Боже, хвала ти што си ми у једном тренутку живота отворио очи за оно што други не виде па збуњено стоје пред гљивама као лингвисти пред недешифрованим критским писмом А.

#

Прилази један човек Миколошком штанду на Сајму и пита:

- Ја бих хтео да се бавим узгојем шампињона. Да ли можда имате јаја да их засадим?

Овај број је илустрован
фотографијама гљива из књиге
П. Џордана

- Мислите споре?

- Па то, њихова јаја!- био је упоран, називајући споре јајима.

#

Прилази штанду једна млада и доста лепа жена и каже да се интересује за гљиве.

Један наш агилан члан насмејано јој каже:

- Одлично! Дођите код нас. Дођите па да идемо заједно да беремо гљиве и да идемо у шуму.

Када је жена отишла ја га припитах:

- Како ти ону госпођицу позва да идете заједно у шуму?

-Ја?- рече запањено. -Не, нисам је звао.

- Звао си је - био сам упоран. Рекао си: - *Дођите па да идемо у шуму.*

- Свашта- бранио се. -Сада ћеш ти то у *Бележницу* још и написати - рече, смејуљећи се.

#

Одлазим на излет са пријатељем-писцем до његове родне куће у селу. У торби су ми неопходне ствари па и два сендвича са прженим месом. Док се пењемо уз стрме ливаде према његовој кући, примећујем један круг печурака. Прилазим и почињем да берем гљиве. Налазим само неколико здравих, од црва и ситних мрва неначетих шампињона. Стављам их у торбу. Пријатељ, иако зна да се бавим њиховим изучавањем,

гледа ме с неповерењем.

Улазимо у кућу. Прилично смо уморни од напорног пењања. Мало се одморисмо, а затим упитих: -Имаш ли тигањ и мало уља да попржимо ове печурке?

-Нећеш да ме отрујеш?- упита пола у шали.

-Ја нисам постао имун на отров! - одговорих иронично.

Он улази у оставу и враћа се са тигањем и уљем у рукама. Ја ножићем чистим и сецкам печурке и стављам их у мало подмашћен тигањ. Затим вадим шницле из својих сендвича и њих сецкам на комадиће и мешам их са гљивама. Све то стављам на решо и пржим. Пријатељ не обраћа пажњу на то шта ја чиним:

-Добро мирише! - каже кроз смех - Ако само још буду јестиве-наставља да исказује своје неповерење.

Постављамо на сто крпицу и спуштамо тигањ. Мој пријатељ узима виљушку за сам врх дршке, онако како то чине људи који болују од анорексије па им се свако јело гади, и гледам, отпрве убада у комадић меса. Пажљиво га приноси устима и прихвата секутићима. Затим га бојажљиво жваће. Одједном примећујем широк осмех на његовом лицу и сјај у очима:

-Чести ми, ово је исто ко месо!

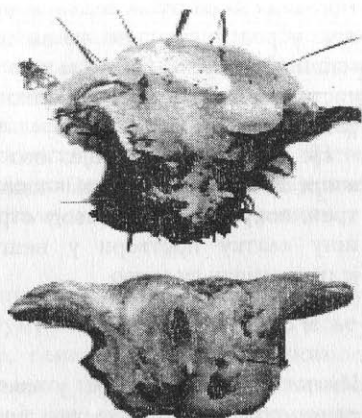
#

На пројекцији филмова и предавања о гљивама, која су почела

по изузетно хладном дану, при том уз епидемију грипа, прилази ми један старији човек, нови члан Друштва, који се попрлично запалио за гљиве и каже:

-Ја сам купио вашу *Почетницу* из 1995. године и тамо у одељку о јаблановача ви наводите да сте је нашли на јавору испред Народног музеја. Баш када сам долазио на ово предавање свратио сам да проверим и нисам нашао ни гљиве ни то дрво. Тамо беху нека танка стабла, као људска рука.

Гледам га у чуду. Уочио је да су стара стабла посечена баш због тога што су их гљиве *појеле*, а ни на крај памети му не пада да је сада јануар месец са неколико степени испод нуле. А ја нигде нисам у књизи навео да јаблановаче расту на младим и здравим ста-

Овај број је илустрован
фотографијама гљива из књиге
П. Џордана

блима и то још у току зиме.

#

Кренуо сам да проверим пролећно стање на Звездари и да успут уберем неку смрчицу. На мом терену затичем у посао занетог гљивара, члана МД Србије, са некаквим машицама у руци како детаљно претура лишће, рије, и тражи исто оно због чега сам и ја дошао на ово место. Подсећа ме на терминатора. Љут је што не налази гљиве. Знојав је. Поред њега је празна корпа.

- Шта то радиш?- питам га.

- О, ви сте- каже кроз кисео осмех. -Тражим смрчковице. Јуче смо их ја и мој друг брали на овом месту, набрали смо око два кила, а сада нема ни једне. Мислим да су биле *Verpe*.

-Добро. Прво, преко ноћи нису могле да порасту нове, а друго, није у реду што прекопаваш тим машицама земљу. Знаш да смо на састанцима говорили да се тако не ради.

- Не, ово нису машице, ово је жица од оптичког кабла! - каза у трен, покушавајући да своју страшну алатку претвори у нешто једва оптички видљиво.

#

Имам обичај да појаве у свету гљива објашњавам опрезно, изокола, можда и досадно, пазећи на сваки детаљ. Када се не појави

нека врста коју смо у одређеном временском периоду очекивали, кажем: шта да радимо, нису се склопили сви услови. Није било довољно влаге, или је било превише, те температура, те осунчаност, те ово, те оно. А мој пријатељ Марио тај исти феномен тумачи кратко и јасно, говорећи из позиције гљиве:

-Ја сам се припремила, а боли ме к. за вас, нисте ми створили услове да се појавим!

#

Крхко је наше аматерско гљиварско знање. Практичних искустава имамо пуно, у стању смо да памтимо налазишта и врсте као слоновима, да се као лекари укључујемо у прорицање сезоне итд, али да савладамо класификацију, да научимо генетику, да похватимо системе, е то нам не иде много од руке. Зачас нам то исклизне из *фундуса знања*, или никад у њега није ни ушло.

Једном наш агилни пријатељ почиње да говори о нижим гљивама као о оним врстама због којих се мораш савијати ниско до земље, или их једва можеш видети голим оком.

-Па није то то, оне се зову ниже због простије грађе тела и начина размножавања, а не због величине.

-Да, да, видим - каже и примећујем да се присећа тога наученог, уочава да је био научен на језичку двосмислицу.

А још старији гљиварски лаф, једном приликом каже да су пухаре *Ascomycotina*, мислећи да су оне мешинарке због спора које се налазе у унутрашњости гљиве. Мало иронично га подсећам и храбрим:

- Савршено, баш се види да пратиш нове трендове у микологији. Сасвим исправно си казао *Ascomycota* а не *Ascomycetes*, али пухаре су из подраздела *Basidiomycotina*.

- Како то? - обречну се.

- Тако. Њихове споре налазе се у базидијама а не у акусима. А то нема никакве везе што су сакривене испод коже пухаре. Драго

ми је, драги ловче на туђе грешке, што сам те ухватио у грешци - кажем кроз смех и нежно му спуштам руку на раме

- Е, сад ћеш ти од овога написати пет текстова за *Свет гљива!*

- Нећу пет, већ један- одговарам мирно.

#

Жали се наш симпатични члан, звани Панга, што шкрипавци расту у висини његових очију па млади ивичастии део гљиве не примећује на дрвету.

АМАРКОРД

Босански

Марио ИЛЕШ

#

Диван је љетни дан на Нишићима. Киша је падала пар дана прије, и гљиве, осим великих гнојиштарки, још нису експлодирале. Али у мало и без њих не остадох. Нека стара баба, која је, у близини мјеста гдје сам их брао, чувала неколико оваца, када је видјела шта берем, добила је *напад*. Никако је нисам могао увјерити да су то дивне јестиве гљиве а не најотровније на свијету. Једва сам их спасио тако што сам буквално побјегао колима на друго мјесто, а

она је, јадна, сигурно остала у увјерењу да ми спаса нема. Био сам још релативно нов у овом хобију, а касније сам се већ навикао на овакве ствари, јер сам спознао да босански сељак, осим 3-4 врсте које, хајде да кажемо, познаје, све остале сматра смртно отровним.

#

Спуштам се низ стрму грабову шуму изнад Лукавице. Рано је љето, гљива има посвуда унаоколо колико ти срцу драго. Уживање ми једино квари звук моторних тестера негдје из даљине, са самог краја шуме, Али не дам се омести,

потискујем га негдје на периферију свијести.

Када сам се приближио на стотињак метара од извора звука угледах двојицу како ревносно обрађују оборени трупац. Е, али кад они мене угледаше, настаде циркус. Упртише оне моторке на леђа па трком преко ливаде. Помислих у себи: *Боже, шта ли им је, да нисам рогат?* Дуго ми је требало да *сконтам*, али ми је успјело. На себи сам имао зелене хлаче, зелену кошуљу, а на глави зелену капу. О пасу ми је био затакнут нож у кожној футроли а преко леђа сам пребацно штап којим сам чепркао по жбуњу у потрази за гљивама. Са стотињак метара раздаљине сигурно сам им изгледао као добро наоружани шумар.

#

Гледам, на сарајевској телевизији, негдје '89. године извјештај о тровању гљивама на Мајевици. Поред кревета, у тузланској болници сједи репортерка и разговара са једним дјечаком. Пита га како се отровао. Ево његовог одговора:

- Ишли ја и бабо по шуми, и сакупљали суварке за потпалу. Видјесмо неке гљиве, лијепе, шарене. Ја нисам хтјео да их берем, али бабо рече да их пробамо как'е су, пошто тако лијепе не могу бити да не ваљају. И тако награбусисмо и ја и он.

Мислим се себи: *Боже мили, ако међу хиљаду берача има само је-*

дна оваква будала, ето трагедије.

#

Мој школски колега Дуца, који је помало и рибар и гљивар и којешта друго, причао ми је како је са породицом често ишао на излете у близини Бијамбара. Тамо је могао да ужива у свим тим стварима везаним за природу, јер готово на истом мјесту могу се брати гљиве, пецати књенови у потоку а околу је било пуно боровница и шумских јагода и још низ других плодова, цвијећа, и све то у окружењу готово недирнуте природе. Али, свако добро има и своје зло, јер, ако је природа недирнута не значи да смо сами у њој. Тако ти је мој Дуца, шеткајући се по шуми, занесен у брање вргања, имао *блиски сусрет прве врсте* са медвједом. Ни сам није знао како се то догодило али га је примјетио тек кад је био на 4-5 метара од њега. А изгледа да је и медо њега тек тада угледао. Каже Дуле да није ни сањао да је у стању да тако брзо трчи и то још узбрдо. Када је након извјесног времена сакупио храбрости да погледа да ли му је медо за петама, могао је одахнути и успут се и насмијати јер је на супротној коси, на контра страну, сирота животиња бјежала много брже. Не зна се ко се кога више препао.

☺

ГОДИШЊИ ИЗВЕШТАЈ И ЈОШ ПОНЕШТО ШТО ЈЕ ПРОШЛО ИЛИ ЋЕ ДОЋИ

др Миомир НИКШИЋ,
председник МДС

Дубоко смо загазили у јубиларну нулту годину па је и овај извештај мало застарео. Али како пишемо и за нека друга покољења нека остане записано и следеће. У уторак, 28.марта 2000. године, у 18.00 часова, у Свечаној сали Пољопривредног факултета у Земуну, одржана је редовна годишња Скупштина. Поднет је извештај о годишњем раду Миколошког друштва Србије, извештај о финансијском пословању, а дати су и планови активности Друштва за 2000. годину. Ако се погледа шта је све урађено, мислим да, опет, можемо бити поносни, али ако погледамо шта нас све чека у будућности... Поново се поставља се питање да ли можемо издржати у оваквом темпу?

Но да видимо шта је све урађено за протеклих годину дана.

Прво и основно, чланови Друштва су живи и здрави преживели најтежу годину у свом и постојању Друштва, јер нико није страдао у бомбардовању. Сезона нам је због тога била битно скраћена на пола али биће дана и за гљиве. На све се можете подсетити (али не верујем да ће вам бити пријатно) у ратном броју часописа. Поред

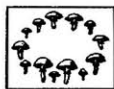
Знак Миколошког друштва Србије

тога издали смо и два регуларна броја часописа.

Ни рат нас није омео да се са-стајемо и да забележимо да смо имали 10 састанака пре а 18 састанака после рата. Учествовали смо у организацији, сада већ традиционалних изложби гљива у Срему, Дивчибарима, бањи Ковиљачи, Панчеву и као и обично имали смо најлепши штанд на Сајму прехране у Београду. Почели смо и са акцијом колективних излета, а онај на Рајцу имао је велики успех. Финансијски смо се консолидовали и имамо средстава за скромне акције.

Организовали смо циклус ве-ома добро посећених предавања децембар 1998. године -

Календар

март 1999, са мноштвом еминентних предавача, и извршили припреме за Мико-ФЕСТ. Освојили смо још нових радио станица и чуло се о нама на радио ЈАТ-у и Радио Југославији.

Друштво је помогло у детерминацији великог броја врста гљива, увећало своје чланство и добило мноштво симпатизера. Наставили смо посао давања помоћи у настајању многих гљиварских друштава, и успоставили сарадњу са босанским и словеначким миколошким друштвима.

А шта нисмо урадили? Нисмо продужили организовано снабдевање чланова друштва са гљивама *у киту*, гљиварском литературом и производима од гљива, јер је интересовање за тим било битно смањено.

Нисмо објективно могли, а можда нисмо имали ни довољно снаге, да ажурирамо базе података о гљивама и извршимо картирање гљивама околине Београда. Било је исувише бурно време да би са институцијом као што је САНУ усагласили локалне називе гљива.

Шта све планирамо у 2000. години? Да наставимо све што је било лепо у прошлој години, а пре свега да изведемо Мико-ФЕСТ, организујемо неколико изложби у Београду на Ади, Дане гљива Срема у С. Митровици, учествујемо у традиционалној дивчибар-

ској изложби и покажемо се на сајаму прехране у Београду и учествујемо на свим изложбама на које будемо позвани. Покушаћемо да направимо организоване групне излете у Д. Пешчару, на Тису, Рајац, Ф. Гору, Б. Ковиљачу, или где буде било угодно.

Мислим да ће МДС ући у велике и праве гљиварске пројекте, као што је испитивање последица загађења тешким металима у сливу реке Тисе, и успети да реализује неки међудржавни миколошки пројекат. То би сигурно дало нову димензију рада Друштва.

Сарадња са миколошким друштвима из непосредног окружења (Босна, Словенија, Бугарска) или неким у европским земљама, отвара нам неке нове видике. Покушаћемо да организујемо куповину монографија о гљивама и тиме помогнемо чланству. Планирамо штампање *Кувара гљива*.

Нашу Веб-презентацију морамо и можемо да реорганизујемо и стално ажурирамо, јер је то наш модерни прозор у свет. Покушали би и да покренемо питање асоцијације гљиварских друштава Југославије, где би Друштво било координатор.

Да не буде *много хтели много започели*, јер смо се можда мало и заморили. Година ће показати да ли смо и колико успешни.

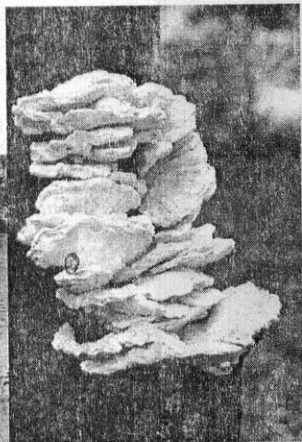
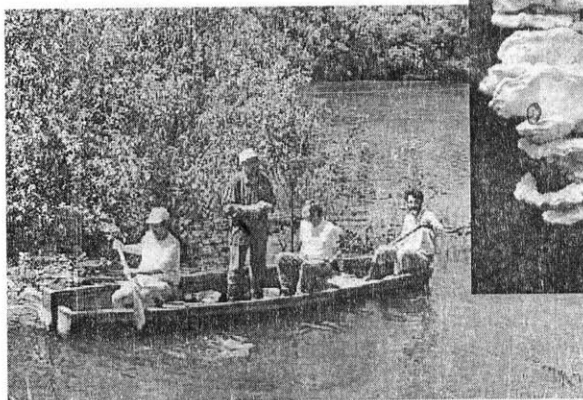

О ТИСИ, ГЉИВАМА И ЈЕДНОМ МЕДВЕДУ

др Александар КРАПЕЖ

Гљивари МДС на Тиси, 7. маја 2000.

и
гљива са Тисе *L. sulphureus*

31. јануара 2000. пробијена је брана флотацијског јаловишта рудника злата *Аурул* у месту Баиа Маре, Румунија и око 100 000 кубних метара воде загађене цијанидом и тешким металима излило се у реку Лапош а затим редом и у реке Самош, Тису и Дунав. Смртоносни талас путовао је недељама уништавајући пред собом све живо - сви смо видели слике мртвих и умирућих риба како плутају реком - а име Тисе нашло се на црном списку највећих еколошких катастрофа уз Чернобил, Бопал, Острво три миље и

друга. Цијанидни талас је дошао и прошао, медијска халабука се углешала, али су последице, пре свега у виду таложења тешких метала, остале.

33. априла 2000. (датум!) експедиција Миколошког друштва Србије кренула је на Тису. Захваљујући нашем агилном председнику др М. Никшићу, који је обезбедио финансирање пројекта XYZ, (име!) 14 најискуснијих гљивара нашег друштва (М. Никшић, И Хаџић, С. Чолник, М. Пјевић, Л. Јовичић, М. Давидовић, А. Крапеж, П. Новаковић, Ј. Берића, С.

Радић, Ј. Дураковић, М. Пантић, А. Краус И В. Игњатовић) као и гошћа из Данске (М. Труелсен) упустило је своје знање на прикупљању материјала који омогућује грубу процену загађености Тисе тешким металима. Резултате овог истраживања можете видети у чланку г. Никшића у овом броју *Света гљива* - ово су само лични утисци једног од учесника.

Кренули смо у рано јутро зрењанинским путем у комбију Пољопривредног факултета. На Тису смо избили код Титела, где се на левој обали простире широко банатско село Книћанин. После узалудне потраге за гљивама на насипу који брани село од поплава, нашли смо се у шкрипцу: обала је била поплављена а гљива ни од корова. Помоћ нам је пружио љубазни домаћин Трајко Ђорђевић који нас је чамцем извео на Тису и тада је почело најчудније брање гљива у мом животу - пловили смо од дрвета тополе до дрвета врбе, од малог острвца непоплављене земље до неког насуканог пања. Улов је био мали али довољан да нам пружи драгоцене податке. Када смо стигли до чуварнице насипа на старој Тиси код Араџца, већ смо знали како се беру гљиве. Одмах смо позајмили чамца од Ненада Граовца, чувара насипа, и уз навијање осталих упутили се у брање. Чамца се мушичаво шетао уз и низ рукавац вођен невичним рукама Ј.

Дураковића и А. Крапежа али су гљиве ипак падале једна за другом.

На трећем локалитету, у Бечејском рити, десант чамцем није успео (ни веслање лопатом није помогло, једино је г. Дураковић зарадио надимак *бурлак са Тисе*), па је М. Пантић морао да спасава ствар. Даме су се дискретно удаљиле а г. Пантић је, неоптерећен одећом, отпливао до врба на којима су се са обале могли видети леви примерци шумског пилета. Све је овековечено на фотографијама, и ако г. Пантић не плати скромну ујену у призору ћете моћи да уживате и ви. Идилични пејзаж Бечејског рита, срне, роде и зечеви које смо успут сретали, изазивали су противречна осећања: били смо свесни да су пред нама само они који су преживели катастрофу и главни кандидати за испољавање последица загађења.

На повратку, свратили смо у ресторан АВС. (име!) У башти, власник је поставио старе тањиге и друге пољопривредне алатке али и кавез са ухваћеним медведом. Једна карикатура најмоћнијег балканског сисара нервозно се шеткала по шест квадратних метара свог коначног животног простора. Али то, тобож, нема никакве везе са еколошком катастрофом на Тиси, нити генерално са нашим односом према природној средини.

МИКОЛОШКО ДРУШТВО ЈАПАНА

(Nihhon Kingakukai Kaiho)

Јелена БЕРОЊА

Довољан је само један поглед на географски положај Јапана да се објасни велика разноврсност живог света и, свакако, гљива: најјужније острво, Окинава, има субтропску, док се Хокаидо, на северу, одликује субарктичком климом.

У крилу Националног музеја науке где је представљена природа острва, односно јапанске животиње и биљке (и гљиве), пронашла сам неке основне податке о микофунду Јапана: да је у Јапану до сада пронађено више од 16500 врста гљива и да је велики број ових врста ендемичан за Јапан; да је посебно занимљиво што се у зони шума букве (овде је то *Fagus crenata*) јавља неубичајено велик број врста у поређењу са Европом и Америком.

Ови, мада шгури, подаци, били су довољно јак мотив да се упустим у авантуру проналажења неког тамо шњег миколошког удружења. Будући да су ми моји јапански пријатељи помогли у почетном трагању, испоставило се да и није било тако тешко стићи до Миколошког друштва Јапана.

Nihhon Kingakukai Kaiho, како га Јапанци зову, основано је 1956.

Знак Миколошког друштва Јапана

године и сада броји 1500 чланова. Друштво има три огранка: Канто (који обухвата и Токио), Тохоку (северни део острва Хоншу, централног јапанског острва) и Нишинихон (западни Јапан).

Друштво већ четрдесет година издаје научни часопис на енглеском језику *Mycoscience*, који онедавно излази на свака два месеца (до 1999. излазио је четири пута годишње). Сваки огранак има своје билтене на јапанском језику. Нема поделе чланова на професионалне микологе и аматере; једина разлика у категорији чланства постоји у годишњој чланарини (која укључује и претплату на часопис) за стране односно домаће чланове.

ве, и износи 2250 јена за странце а 9000 за Јапанце (1 DEM = 55 јена).

На националном нивоу организују се три годишња скупа: излет у трајању од неколико дана, редовни састанак и симпозијум. Међутим, и сваки огранак има своје активности. Тако, огранак Канто има четири годишња састанка: излет, радионицу (посвећену различитим миколошким темама; Методе истраживања у филогенији гљива, на пример), редовни састанак и симпозијум.

На сваке две године организује се скупштина на којој се гласањем бира нови председник Друштва. Председник може да има највише два мандата.

Године 1997. основано је засебно друштво, Јапанско друштво за науку о гљивама и биотехнологију (Japanese Society of Mushroom Science and Biotechnology), са стручно оријентисаним чланством Миколошког друштва Јапана, махом узгајивачима. Чланарина за ово Друштво је 6000 јена и укључује претплату на посебан часопис који се објављује четири пута годишње.

Мој саговорник био је, између осталих, и један од уредника *Mycoscience* и саветника Миколошког Друштва, др Акира Сузуки, који изразио жељу да, убудуће, наша два Друштва размењују часописе. Свакако, у Јапану постоји одгова-

рајућа литература за љубитеље гљива. Капитална монографија Гљиве Јапана I део (1987) и II део (1989) са илустрацијама у боји, чији су уредници Рокуја Имазекиси (Rokuya Imazeki) и др Цуго Хонго (Tsugo Hongo) намењена је и научницима, док за аматере постоје многобројни атласи и приручници (аутор неких од њих је, такође, др Хонго).

Јасно је да су у Јапану гљиве изузетно популарне. Када одете једном тамо, да бисте извели овакав закључак нису вам потребни сви подаци из овог чланка. Довољно је да свратите у неку мало већу самопослугу. У делу где се продаје воће и поврће пронаћи ћете отприлике око осам култивисаних врста, у разноразним стањима и паковањима због којих изгледа да их има још више. И, свакако, пазите се ако први пут долазите из Европе, без претходног већег знања о гљивама које се гаје на Далеком истоку вероватно ћете се, посебно ако себе сматрате солидним познаваоцем, веома разочарати када, осим ши-такеа, не препознате скоро ни једну другу врсту која се продаје! У међувремену научите које су то врсте, али о томе неки други пут.

*Гђица Ј. Бороња
посетила је Јапан
почетком 2000. године.*

СЕВЕРНОАМЕРИЧКА КЊИГА

Mushrooms demystified, by David Arora

ISBN 0-89815-169-4

Дејвид Арора бави се гљивама у последњих петнаест година озбиљније, мада је захваљујући своме оцу, гљивару аматеру, коме је и посветио ову књигу, у контакту са овим чудесним бићима од најранијег детињства. Он их проучава, лови и фотографише. Књига је настала из потребе

да се аматерима гљиволовцима помогне у што бољем сналажењу у простору и времену проналажења овог шумског блага широм Северне Америке која има изузетно богат биодиверзитет врста. Арора није научник, па је и овај врсни водич, намењем и аматерима-почетницима, писан духовито и слободно. У књизи је приказано око 200 најрепрезентативнијих врста, представљених фотографијама у боји. Књига има 960 страна, меке корице, формата је 23 x 15 см и дебљине 5 см, а цена јој је \$39.95.

На самом почетку књиге дат је списак од 70 врста гљива које аутор препоручује неискусним почетницима као довољно упечатљиве врсте које се лако уче и пам-

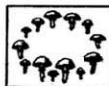

те. Ту су заступљене гљиве из родова *Lactarius*, *Russula*, *Hygrophorus*, *Agaricus*, *Amanita*, *Lepiota*, *Boletus*. Међу њима су најкарактеристичније јестиве и отровне гљиве. Аутор, даље, даје општи кључ за одређивање родова, а пре почетка описа врста гљива одређеног рода, и де-

таљни кључ за њихову детерминацију.

Књига се бави гљивама североамеричког копна, али многе од заступљених врста расту и у нашим европским крајевима. Неке, типично америчке врсте, су са садницама дрвећа, такође, прешле океан и можемо их наћи и у нашим шумама као, на пример, *Suillus pictus*. Свакако, у делу књиге који презентира колор фотографије дате су и неке, за нас Европљане помале егзотичне врсте као што је тамноплава лисичарка (*Polyzellus multiplex*) или прави вргањ

Приказ

Mushrooms Demystified

Most people were clams and mycorrhizal mushrooms. David Arora celebrates the gathering and study of wild mushrooms with a gripping story, wit and simple illustrations.

Mushrooms Demystified includes descriptions, illustrations, and lists of over 2000 species. There is a Register of the 50

most distinctive and common mushrooms plus detailed chapters on terminology, classification, toxicity, mushroom hunting, mushroom toxins, and the anatomy of wild mushroom hunting.

Mushrooms Demystified is the only book for the last 45 years in English to have hundreds and hundreds of photographs of mushrooms across the globe. In English and expertly illustrated by over 200 people, *Mushrooms Demystified* is a delightful, informative and completely indispensable resource.

10 Ten Speed Press

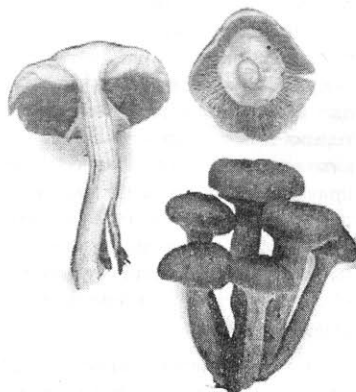
(*Boletus edulis*) forma izrazito cinober-crvenog šehišira nađena u Stenovitim planinama ili možda plava mlечница (*Lactarius indigo*). Najzanimљивији su svakako smrcъci takoređi cinovskih dimenzija (*Morchella* sp.) koje Amerikanci generalno dele na две основне grupe - to su бели и црни smrcъci. Крај књиге је посвећен основним начинима припреме гљива за јело, али и токсинима које се могу наћи у оним отровним.

Књигу препоручују пре свега њен једноставни стил писања, обиље занимљивости из света гљива, разне духовите опаске и по која анегдота. Њена првствена намена је да буде релативно сигуран водич за аматере гљиволовце. У неким конкретним случајевима аутор се

не бави строгом детрминацијом фотографисаног примерка, већ га ставља у оквир одређене секције за коју је познато да ли окупља јестиве, отровне или можда горке или папрене гљиве. За почетак, то је и најважније; треба поћи од специфичних карактеристика које ће нам пре свега омогућити да избегнемо отровну гљиву. За оне који желе више да сазнају, то је могуће ако се пажљиво прате кључеви за детрминацију.

Ако имате могућност да вам неко ко живи у иностранству поручи књигу преко интернета, њена цена је око \$35. Ја вам је искрено препоручујем, допашће вам се.

Мирјана ДАВИДОВИЋ

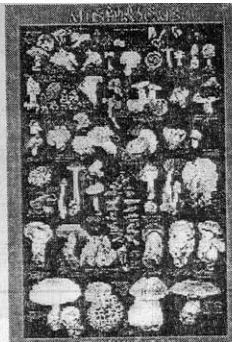
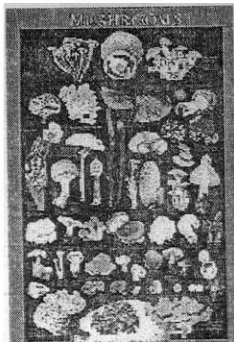
Овај број је илустрован
фотографијом гљива из књиге
П. Дордана

ПОКЛОНИ ЗА ЗАЉУБЉЕНЕ У ГЉИВЕ

ПЛОВИ МИЛОШ КАЉЕВИЋ

<http://www.fungi.com/front/skookum.html>

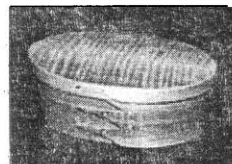
На сајту *Fungi perfecti* свима који се на било који начин баве гљивама пружа се могућност да купе многе неопходне или само занимљиве симпатичне гљиварске стварчице. За узгајиваче је ту сва могућа опрема неопходна да се гљиве натерају да расту ван природног станишта, а за оне који их не воле кроз новац ту су многи сувенири, постери, мајице, привесци. Ево неких:

ПОСТЕРИ

Аутор је амерички миколог Дејвид Арора. Леви постер представља гајене гљиве, а десни самоникле. Аутори фотографије су познати фотографи и сваку фотографију прати назив и опис врсте.

Димензије су 60 x 90 см.
Цена једног постера је 14,95 \$, а за оба 24,95\$.

КУТИЈА од јаворовог дрвета прошараног мицелијумом лековите гљиве *Ganoderma Lucidum*.
Димензије 18 x 25 x 8 см.
Цена: 39,95\$

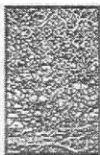
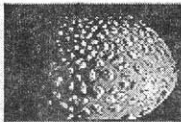
ПРИВЕСЦИ

Цена:
59,95\$
сребрни, а
225\$ златни!

МАЈИЦА.

Памучна Т-мајица са илустрацијама познатих јестивих и отровних гљива. (Слична мајица нашег Миколошког друштва је, засад, црно-бела). Цена 16,95\$, осим за највећи број: 17,95\$ (ваљда су и гљиве веће!).

ПОШТАНСКЕ РАЗГЛЕДНИЦЕ

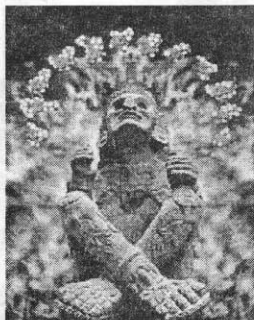
Фотографије гљива или спора.
Димензије 10 x15 см.
Цена: 2,49\$ (комплет од 4).

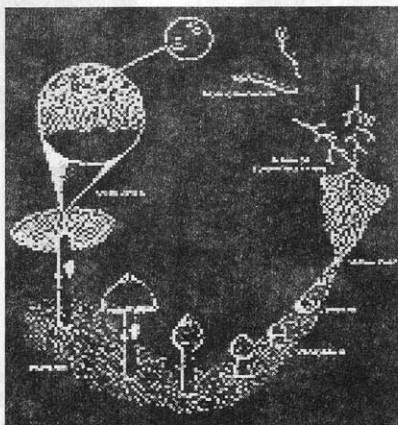
РЕПЛИКА
од гранита
скулптуре из
културе Маја,
500 г. пре н.е.
Цена 99,95\$
(као да је права!)

Још мајица... (горе, доле и доле лево)

ПОСТЕР
једног
Ацтечког
бога, у
делиријуму од
халуциногених,
то јест отровних
гљива и биљки.

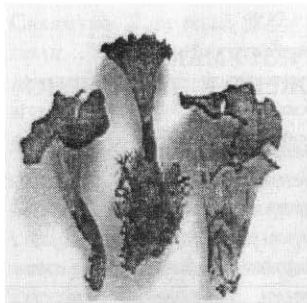
МАЈИЦА са животним циклусом гљива (горе десно)

ЦРНА ТРУБАЧА ИЗ КУВАРА ГЉИВА

Три умака и једно јело од меса

Из *Кувара гљива* (у припреми) Тврдог језгра МДС преносимо четири рецепта, уз, најпре подсећање о самој гљиви:

ЦРНА ТРУБАЧА (*Craterellus comucopioides*), син. црна труба, мрка труба, мрка трубача, црно звонце; расте у касно лето и јесен у листопадним и четинарским шумама, у групама и букетима; ширина 3-8, висина 2-10 см; ше шир сивомрке боје, таласастих ивица, мокар скоро црн, иначе смеђ, средиште је шупље све до дна; месо танко, сиво, црнкасто или смеђе, земљаног мириса; спољни, спороносни слој пепељастосив, најпре гладак а потом донекле уздужно

набран; дршка скоро и не постоји већ постепено прелази у плодносно тело; замена са отровњачама није могућа.

Савет Кувара гљива: У Француској је називају *сиротињски тартуф*, погодна за сушење, а самлевена у брашно изванредна подлога за умаке и чорбе.

НОРМАНДИЈСКИ УМАК

Фини умак за јела од риба и јаја, која треба украсити дагњама (или каменицама) и гљивама. Кување сока, за додаток, битно је за његов мирис.

Прво направи рибљу основу, лагано кувајући 30' следеће састојке: 800 г *рибљих костију и остатака*, 1 сецкан црни лук, 1 сецкана шаргарепа, 1 каранфилић, 1 везица зелени, 6 дЛ сувог белог вина, 3 дЛ воде

Процеди и кувањем смањи запремина до 4,5-5 дЛ (око 2 шоље). Зачини по укусу. Користи у справљању и *Suprême umak* (види). Додај још 1 жуманце, да се згусне.

Припреми:
течност од кувања 75 г дагања (или каменица),
течност од кувања 75г све-

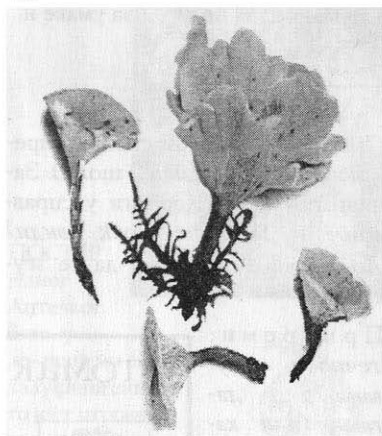

жих гљива (гајених шампињона, црних трубача или сл.), 75 г несланог или тек мало сланог маслаца, 2 кашике белог винског сирћета, со, бибер

Додај умаку риблиу и гљивљу течност, загреј у посуди са двоструким дном, и веома лагано кувај, пазећи да не кључа. Подели маслац на осам делова и у посуду изван топлоте умешај умак. Додај винско сирће, по укусу, и ако је потребно додатно зачини.

УМАК ОД СУШЕНИХ ГЉИВА

Шка сушених гљива (вргања, златача, црних трубача или сл.), 3 дл млека, 2,5 дл павлаке, 40 г глатког брашна, 1 кашика маслаца, кора од 1 лимуна, сирће, шећер, со

Овај број је илустрован
фотографијама гљива из књиге
П. Џордана

Овлажи гљиве 60' у млеку, па их исецкај или измиксај. Посоли их, те пропирјани на маслацу. Ако је потребно доливај воду. Пред крај сипај павлаку угушћену брашном. Умак зачини сирћетом, шећером и струганом кором од лимуна.

ЛОВАЧКИ УМАК ЗА ПРЖЕНО И ПИРЈАЊЕНО МЕСО

150 г рашчетворених свежих гљива (гајених шампињона, црних трубача или сл.), 6 исецканих лукчића (арпаџика), 75 г маслаца, 1 пуна кашика брашна, 1,5 дл сувог белог вина, 3 дл месне супе, 1/2 дл парадајз соса, сок од печеног или пирјањеног меса, сецкан першун, со, бибер

Гљиве и лукчиће пржи на маслацу док не посмеђе. Умешај брашно да упије масноћу и сок, па додај вино, супу и парадајз сос. Кувај 15-20' док мирис не постане богат. Можеш да додаш још мало парадајз соса. Када је месо печено или пропирјањено, скини масноћу и додај у умак. Даље не загревај, већ додај преостали маслац, першун, и провери да ли је слано. Послужи одмах, јер то траже умаци! А умаци су душа јела са гљивама.

СВИЊСКИ БУБРЕЖЊАК НА Vendomois НАЧИН

Савршене гљиве за ово јело су тартуфи, али одлично иду и црне

трубаче, које су када се користе на овај начин сличне по укусу тартуфима, а дају и изврстан мирис.

За 10 особа.

1,6 кг свињског бубрежњака без костију и коже

Саламура: 2 дЛ воде, 300 г морске соли, 200 г смеђег шећера, 25 г шалитре, 1/2 листа ловора, 1 гранчица тимијана, 6 здробљених клекиних бобица, 6 здробљених зрна бибера

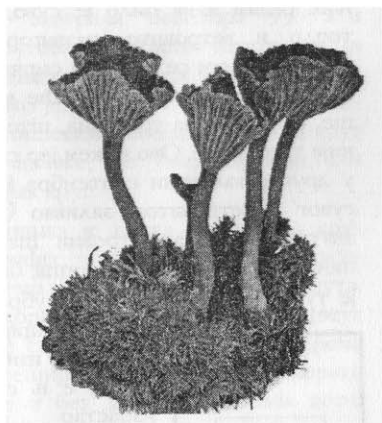
Као и: 2-3 чена белог лука, 100 г свежих црних трубача (или 1 мала конзерва тартуфа, односно љуски свежег тартуфа, а у најгорем случају 100 г свежих гајених шампињона), 1,5 дЛ сувог белог вина, 4,5 дЛ воде

Саламура са свим састојцима мора да проври. Остави је да се охлади, па је улиј у беспрекорно чисту пластичну канту. Кости и кожу држи у хладњаку, а месо у канти оптерети чистим каменом умотаним у фолију. Затим поклопи канту, и остави тако најмање 1 дан а још боље 3 дана. (Када извадиш свињетину немој бацати саламуру, већ је користи за нека друга јела од меса.) Кад пожелиш да свињетину скуваш, брзо је испери под водом, уметни иверје од белог лука у месо, а гљиве поређај по средини. Увиј месо, добро га повежи и гледај да маснији делови буду споља. Стави га у посуду, довољно дубоку да се лепо смести, а са стране поређај

оне кости и кожу. Пеци, непокривено, на умереној ватри у пећници око 30'. Затим додај вино, воду и сок од тартуфа из конзерве (ако је имаш). Покриј посуду двоструким слојем фолије, те пеци следећих 2-2,5 сата, уз нешто смањену ватру када течност почне да кључа. Извади кости и кожу из посуде са свињетином, а остало остави како јесте. Следећег дана уклони масноћу (можеш је користити за нека друга јела), скини желатин и исецкај га, а свињетину исецкај на кришке и стави је на зделу за послужење окружену желатином. И то је све. Добро иде и зелена салата.

Приредио
Војислав ДОНИЋ

*Овај број је илустрован
фотографијама гљива из књиге
П. Џордана*

ГЉИВАРСКЕ ЦРТИЦЕ, КРАГУЈЕВАЧКЕ

Писмо г. Лукића
из Крагујевца

Куку мени! Овај болни и панични узвик прво ми је пао на ум када сам схватио да је моја шумарица (види *Свет гљива* бр. 10, стр. 29) у ствари бусенасти шампињон (види фотографију мр. Србислава Александровића). Што је најгоре, наш гласник беше у штампи и мењати се није могло. Ето, хтео човек да се прослави открићем шумарице са 27 см великим шеширом. Мало соли на рану добро је за спречавање инфекције, како органске, тако и духовне.

Крагујевац, 30 март. Последњих седам дана било је суво, топло и ветровито, развигорао неки. Спремам се у лов на смрчке, смрчковице, и смрчице. Биће кише, кажу, за два-три дана, што и није тако лоше. Ово кажем јер сам у другој половини септембра 99, сувог и ветровитог, заливао (из знатижеље) један отровни шампињон (*Agaricus xanthoderma*, био је ту још један али сам га убрао због детекције) и, на моје изненађење, израстао је, управо поред степеништа куће у којој

живим (па где баш отровњача, рекао би неко). Достигао је максималне размере за врсту. Додатна влага после ницања, гљиви изузетно годи, рекло би се по овом примеру.

Исте јесени, шетајући по шуми парка Шумарице, сретнем гљивара (замало да га ставим под наводнике) који је носио кесе (ах, те

Agaricus bohusii (фото С. А.)

кесе) пуне сунчаница и још по нечег. Започнемо причу о том другом, о шампињонима. Кажем ја: *То су вам отровни шампињони* (опет *xanthoderma*). Одговор: *Ја их једем*. Још рече да је пре две године имао јачих стомачних тегоба због овог *специјалитета*, али следеће није. Тврд стомак и још тврђа глава.

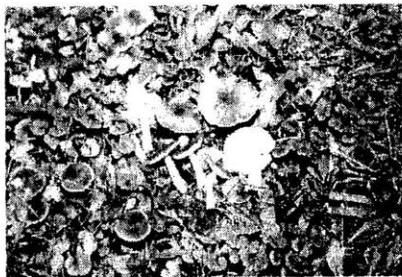
Пре неки месец, разговарао сам у дворишту са касапином, који је дерићи свињску телесину причао о свом гљиварском правилнику. *Ја берем белу* (*Lactarius piperatus*), *берем лисичарку*, а кад наиђем на друге гљиве ја их све изштутирам

Итд.

(уф, и сад ме боле уши када се сетим тог сочног и искреног израза).

Негде око 10. новембра прошле године, рече ми супруга да је, враћајући се са факултета (обоје радимо на Машинском факултету у Крагујевцу), приметила много ситних, црно-сивих гљива око једне смреке иза старе зграде фа-

Tricholoma terrum (фото С. А.)

култета. Сутрадан, у суботу, нерадан дан, још раним јутром на шао сам се на описаном месту. Очаравајући приказ. Џеним да већ има гљивара, са много већим стажом од мог није имала прилику да види тако нешто. Стајао сам испред вилиног кола мишке, мишплиш гљиве (*Tricholoma terrum*). Заиграла је коло у ниској трави, око смреке високе преко 10 метара. Димензије овог правилног, гљивеог прстена биле су: унутрашњи пречник око 4 м, спољашњи 8 м (дебљина прстена 2 м). Било је ту младих, зрелих и призрелих гљива. Гледао сам, обилазио, па

опет гледао, једном речју био сам срећан као дете када се попне на трешњу. Брао сам мишке, пажљиво при земљи секући ножем нежне, беличасте дршке. По слободној процени, у корпи сам имао петину, шестину вилиног кола (какав је то посао био). Тежиле су тачно 5 кг. За гљивара је ово свакако један од најлепших и најуз-

будљивијих доживљаја. Покушао сам вилино коло да снимим са крова старе зграде факултета, али како је мишплиш ситна гљива, боје земље, са те даљине ништа се не би видело (прилажем детаљ овог кола, аутор мр С. Александровић). На травнатој површини између Машинског и Природно-математичког факултета налази се десетак борова и смрека.

Скоро око сваког стабла мишка је заиграла новембра 99. али кругови су били непотпуни и мањих димензија од описаног. Око једног бора, заједно са мишплишевима, појавио се вилин круг слинавке, не тако изражен али ипак круг.

Мишка је крхка гљива, код крупнијих примерака када их засећемо при земљи, пренапрегнута, скоро увек шупља дршка расцветета се свим правцима и савије према шеширу. Код старијих примерака се и без засецања дешава исто, тако да понеки мишплиш испод шешира има праве локнице. Иако нежна, у маринату се показала као

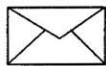
компактна. Иначе, по мени, једна је од најзахвалнијих гљива за марирање. Не наводим класичан опис мишке, који нам је доступан у свакој иоле озбиљнијој гљиварској литератури, већ само неке специфичности које се ређе знају. Мишка има у младости скоро црн, плишан шешир, који временом бледи. Како овај ђувегљиа расте у великим групама, често на шешир једне гљиве падну споре друге, па се у неких могу срести и врло светли шешири. Од почетног до крајњег стадијума мишка подсећа на род џепача, које срећом не воле зиму.

Црта по црта, црковица. Један велики гљиварски поздрав из Крагујевца.

др Небојша ЛУКИЋ

ФИЛИПОВО ПИСМО

У поводу *ФунгИгре* из бр. 10 Сг

Београд,
априла 2000.

Драга Редакцијо, зовем се Филип Радмиловић. Ученик сам 1/4 основне школе *Јосиф Панчић*.

Ваша *Фунгигра* јако ми се свидела.

Волео бих када буду организовани излети да са мамом и сестром идем и ја.

Захваљујући раду на међународном пројекту упознали смо и нека занимљива миколошка друштва из бивше Југославије. Сматрамо да је интересантно завирити у нашу преписку.

Драги господине Никшићу, Ми се, такође, не познајемо лично, али ево већ успостављамо контакте, захваљујући заједничком интересовању и љубави према гљивама.

Прво, да вам се срдечно захвалимо за ваше писмо, за ваш позив да и наша Секција учествује у том изузетном међународном пројекту. Одушевљени смо и свесрдно га прихваћамо. Дјелатност вашег Миколошког друштва Србије врло је слична и нашој

Детаљ *ФунгИгре*
из претходног броја *Света гљива*

дјелатности ЕКОБиХ.

Секција гљивара је, такође, званично основана 1998. године, и наш недавно усвојен годишњи извјештај управо садржи активности и акције које ви спомињете. Да бисте имали прву слику о нашем раду послаћемо вам и фотокопију тог извјештаја. Из њега се види да је и наше друштво последњих година веома активно у широј популаризацији микологије, познавања гљива и гљиварења. Такође, и ми сваког понедељка организујемо састанке гљивара са разговорима о излетима предходне суботе, односно недеље, донесемо и неке примјерке нађених гљива, вршимо идентификацију и едукацију људи који желе научити, држе се предавања са дијапозитивима, приредили смо двије јавне изложбе; једну прољетну и једну јесењу и то у Скендерији гдје је посјета била запажена. Учествојемо у емисијама на радију и телевизији (више пута), пишемо чланке за новине.

Успоставили смо врло добре одnose и са планинарским друштвима и често идемо заједно у планинарење и гљиварење.

Врло добру сарадњу имамо и са Удругом гљивара са Ријеке; учествовали смо на њиховој јесењој изложби- активно. Пишемо и за њихов часопис *Гљиварски гласник*. Преко њих одржавамо везе и са другим неким удружењима и

појединцима из Горског Котара и Словеније.

У свим активностима настојимо да што више популарисемо гљиварство, посебно заштиту и едукацију.

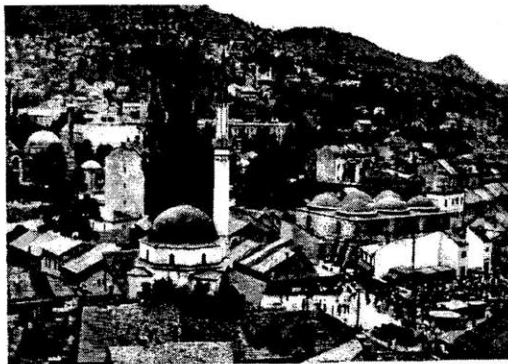
Поред свих других рецимо нормалних акција ми имамо и један веома изражен и озбиљан проблем, а то су минска поља и огороман број мина просутих по цијелој територији наше земље. У сарадњи с МАЦом (Организација УН за деминирање и едукацију) добили смо и неке значајне карте шире околине Сарајева, тако да у шуме и брање гљива идемо углавном групно, под вођством чланова Секције и уз помоћ тих карата, али и уз већ стечено искуство. Мислимо да би и ова појава могла бити нешто ново у нашем и нашем будућем зајеничком пројекту и раду.

Волили би да имамо и ваш број тетефона, односно факса јер ми немамо свој Е-mail.

Толико за сада, јавите се шта вам још можемо послати, односно како даље радити. Како да се укључимо и учествујемо у том међународном пројекту.

Звати нас можете на телефоне: 0038771.. Хајрудин-Руди Хасанбеговић (...529751), Срећко Мујезиновић, (...534915) и Ирма Колар (...610529).

С надом да ће наша сарадња бити

Сарајево

успјешна, срдачно вас поздрављамо.

Хајрудин-Руди
ХАСАНБЕГОВИЋ

ПИСМО ИЗ СЛОВЕНИЈЕ

Господин Андреј Пилтавер председник је Миколошког друштва Словеније и директор Института за систематику виших гљива. Будући да је МДС успоставило сарадњу, стигло нам је једно писмо, из кога објављујемо најзанимљивије делове

Ове године је кренуо трогодишњи, доста опсежан, европски пројекат Nat-map, у чији је оквир укључен као супконтролор Шумарског института Словеније и Институт за систематику виших

гљива (ИСВГ). Идеја пројекта је да се утврди најодговарајући начин трајног газдовања у буковој шуми. Пројекат воде Данци, а сарађује више земаља. Задатак ИСВГ јесте да попише лигниколне гљиве на буковом паду (лежећа, трулећа букова дебла), и то *Agaricales* и *Poriales*. Иако је посао веома опсежан а новац

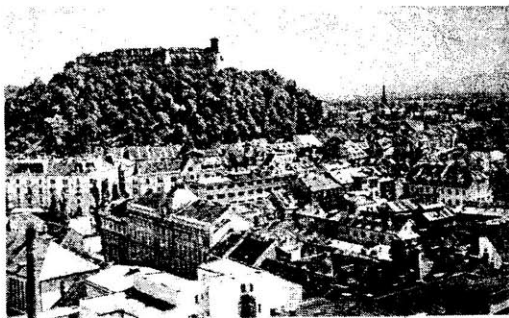
доста скроман, с обзиром на обим посла, у тај пројекат ћу са сарадницима уложити сву расположиву енергију и време које ми остане после редовног посла и осталог. Будући да су разговори о поменутом пројекту започели пре годину дана, а тачан договор направљен новембра 1999, те да је почетком марта ове године програм у Бриселу већ и дефинитивно потписан, прве су активности - припреме већ започеле.

Преоптерећеност је и прави разлог што не могу да обећам формалну сарадњу на Вашем пројекту. Други разлог јесте што сам сличну сарадњу, на сличном пројекту, а за исти конкурс REC, који припрема Хрватско миколошко друштво са сарадницима (Зденко Ткалчец и други), већ одбио и то из истог разлога - преоптерећености. У поменутом случају преоптерећеност је била делимично и

изговор, јер сам у поводом њихове идеје већ од самог почетка имао гомилу садржинских двоумица (радило се о тражењу одговарајућег начина за заштиту ретких и угрожених врста), док ми се ваша идеја чини одличном. Имајући на уму све поменуто надам се да ћете схватити моју ситуацију, и са разумевањем је прихватити. Иако из конкурса није видљиво, са програмом ће бити доста административног посла и припрема.

Упркос томе, идеја ми се, као што сам већ поменуо, веома допада, те сам спреман, као неформални сарадник, да сарађујем са нашим словеначким искуствима. Јер, ја већ радим на заштити гљива већ од 1980. и добро познајем словеначку проблематику.

У Словенији још ни издалека нисмо на задовољавајући начин решили проблем заштите гљива. До сада су ствари текле овако: Савез гљиварских друштава Словеније (ЗГДС) веома је рано укључио у свој програм рада заштиту микрофлоре. Прва идеја беше да се промоцијом мање познатих јестивих гљива смањи притисак скупљача на вргање и лисичарке. Идеја се показала погрешном. Притисак на вргање није се смањио

Љубљана

али се повећао на све остале врсте. Треба знати да гљива у шуми има знатно мање него што сакупљачи очекују. ЗГДС је на основу сталних жалби на италијанске бераче уз западну границу са Италијом припремио нацрт уредби које би требало да се усвоје на локалном нивоу у погођеним општинама. Од свега тога није било ништа. Жалбе шумара наставиле су се. Уследио је дуготрајан поступак усвајања Уредбе о заштити самониклих гљива, када су усвојене конкретне мере за њихову заштиту, показало се да уредба са дневном дозволом за брање 2 кг гљива (што би требало да представља неформални европски стандард, а то је у ствари пуна корпа) по особи задире у интересе ЗГДС, који, практично, још и данас брани неограничено сакупљање гљива. Због тога сам се и растао од ЗГДС. Нисам могао у

исто време да браним неограничено скупљање и заштиту гљива. Тренутно је на нивоу Шумарског института Словеније у току припрема Правилника о заштити шума, који одвојено разматра комерцијалне сакупљаче од љубитељских. За љубитељско брање још важи да свако може да набере 2 кг гљива дневно. Они који желе да наберу више, мораће да имају посебне дозволе власника шуме (односно Шумске заједнице), и на то ће плаћати и таксу, а број дозвола биће ограничен. За сваку уредбу значајно је више ствари, а то је увођење обавезне статистике из које је видљива количина гљива у промету, бонитети локалног становништва, заштита порекла гљива и спровођење надзора. У Словенији смо, по први пут, а на основу Уредбе, добили релевантне податке о колочинама откупљених гљива. Откупљивачи су пре увођења Уредбе тврдили да Словенија уопште не откупљује значајну количину код куће набраних гљива, већ да већина гљива ионако потиче из Србије и Македоније. То се показало неистинитим, бруто промет домаћим гљивама достиже сваке године неколико милиона DEM. Проблем је у спровођењу надзора на терену, и то не само при заштити гљива, већ и при заштити природе уопште. Најзначајнији аспект очувања гљива видим у прилагодњавању шумарске праксе (пла-

нови узгајања у шуми), који могу највише да допринесу очувању микофлоре и делимично компензују штетне утицаје из околине.

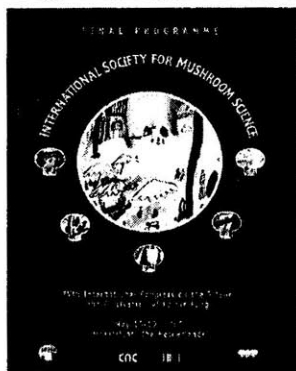
Још једном бих поновио да формално не могу да сарађујем, а спреман сам да сарађујем неформално, како при припреми основног предлога тако и на садржинском делу (раду?) пројекта са мишљењем, идејама или прибављањем неких података (словеначких).

Леп поздрав,

Андреј ПИЛТАВЕР

Превод са словеначког
Соња Чолник

На највећем светском миколошком скупу учествовали су ове године гђа Иванка Миленковић и др Миомир Никшић, о чему у неком од следећих бројева *Света гљива*

Пренумеранти

др Милан Радовановић, Дашејела Пурешевеић, Будо Букилић, Душан Руселић, Зоран Поповић, Мирјана Милојковић-Ђорђевић, Никола Накарадић, Биљана Максић, Влада Валентић, др Ђорђе Бараћ, Владимир Бараћ, Божидар Маринковић, Петар Стевановић, Гојко Јањатовић, Зоран Моравец, Дамјан Крстајић, Мирјана Велић-Линтнер, Предраг Стаменковић, Љубомир Ђукановић, Димитрије Иванчевић, Јасмина Зеу, Љубивоје Ршумовић, Слободанка Кнежевић, Милена Радмиловић, ак. Драгослав Михајловић, др Јелена Вукојевић, Јасмина Гламочлија, Томислав Бохуш, Гордана Поповић, Симоида Ђукић, Александар Поповић, Срђан Којичин, Душан Пешић, Синиша Радић, Драган Дураковић, Брана Петровић, др Надежда Ајдачић, др Александар Крапеж, Јелена Беровић, Душан Мандић, Мирјана Пјевић, Иван Миловановић, Миша Вујошевић, др Петар Милошевић, Слободан Ристић, Бранислав Узелац, др Милан Матавуљ, Миломир Пантић, Драгана Стојиљковић, др Горан Јанкес, др Вукман Човић, Соња Чолник, Мирко Петковић.

ПОСТАНИТЕ ПРЕНУМЕРАНТИ

Претплатништво омогућује
излагање гљиварског гласника
Свет гљива!

Састанци МДС:

МДС одржава редовне отворене састанке понедељком од 18-20 ч у Месној заједници *Цветни трг* Општине Врачар, Проте Матеје 36, Београд (тел. 43-86-53).

Сарадницима!

Пишите за *Свет гљива*, не превише опширно, и по могућству на дискети у ТХТ формату. Понудите нам и своје цртеже, фотографије, идеје... Текстовете, за сада, не плаћемо али и не наплаћујемо. Захваљујемо се свим досадашњим сарадницима.

Читаоцима!

Пишите нам. Гљиварски познаваоци ће одговорити на свако Ваше питање.

Књиге

др Јелена Вукојевић:
*Практикум из микологије
и лихенологије*
Универзитет у Београду, 1998.

Ибрахим Хаџић:
Класирање и прерада гљива
Партенон, Београд, 1998.

Узелац, др Вукојевић, Милићев,
др Крапеж, др Никшић, др Лазарев:
Царство гљива
Грађевинска књига, Београд, 1998.

Мајица МДС

Пред лето 2000.
Миколошко друштво
Србије одштампало је
известан број мајица
с темом гљива
и са својим знаком.
За почетак -
скромно, једнобојно.
Аутор идејног решења
је В. Донић

Мајица се може купити у
МДС по цени од 100 дин.

Последње вести

1 ДАНИ ГЉИВА СРЕМА нису одржани ове јесени (неки кажу због проблема у Србијашумама) али Гљиварска грофовија сремска постоји и сасвим је добро.

3 ДАНИ ГЉИВА У БАЊИ КОВИЉАЧИ одржани су почетком октобра и били су више него успешни (дивни домаћини, сјајно време и гљиварски терени, више од 150 врста гљива на изложби, велика посета, златне награде, захвалнице...) о чему у следећем броју *Света гљива*.

У Ковиљачи се чула и песмица непознатог аутора, коју је забележио г. Љуба Стефановић:

*Синоћ пала кишица из мутних облака
па у шуми изникло много печурака.*

*Набрала је моја мама стотину врања
испржиће она деци три пуна тигања.*

2

ДАНИ ГЉИВА НА ВАЉЕВСКИМ ПЛАНИНАМА нису одржани ове јесени на Дивчибарам (неки кажу због проблема у Србијашумама), док су планина и гљивари на својим уобичајеним местима.

Summary

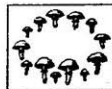
The opening article of *The World of Mushrooms* No 11 (autumn issue that was due to come out in the spring of 2000) by Branislav Perić, President of the Mycological Society of Montenegro describes two newly discovered mushrooms in Montenegro: *Stropharia melasperma* and *Stropharia cornilla*. Dr Miomir Nikšić, President of the Mycological Society of Serbia and acting Chief Editor of the present issue writes about the role and medicinal properties of the mushroom *Ganoderma lucidum*. The first President of the Mycological Society of Serbia, Boris Ivančević, deals again, like in No 8, with the mushroom *Psilocybe serbica*. Tracing the Mycologist and David Pegler, who cites *Psilocybe serbica* in his article only as a synonym for *Psilocybe cyanescens*, Mr Ivančević wonders if this mushroom of the Serbian name is reality or hallucination. But there is more news coming from presidents! In the column *Etc*, presidents of the Mycological Societies of Kragujevac, Sarajevo and Slovenia report of the activities of their societies. As for presidents, this seems to be the end, but Dr Nikšić, with other MSS member's assistance, writes the article *Mushrooms as indicators of pollution by heavy metals from the Tisa River*. Dr A. Krapež discusses the same problem, too. Miss Jelena Beronja, one of the greatest travelers of the MSS members, writes about the Mycological Society of Japan (Nihhon Kingakukai Kaiho). The *World of the Mushrooms* also brings the second part (of the three scheduled) of the story about mushrooms by the Serbian academician Dragoslav Mihajlović, while the column *Experience* offers new articles by Mr Hadžić and Mr Ileš. In the column *Portrait* Ms Mirjana Davidović portrays the mushroom *Pleurotus cornucopie* (Paulet ex Pers.) Roll. Ms Davidović also reviews the book *Mushroom Demystified* by the American author David Aurora. The former Chief Editor V. Donić cooks dishes of the mushroom *Craterellus cornucopioides* and here is a recipe from his *still unborn Mushroom Cookbook*:

Dried mushroom sauce

A handful of dried *Craterellus cornucopioides* mushroom, 3dl milk, 2.5 dl cream, 40 g flour, 1 spoonful of butter, 1 lemon peel, vinegar, sugar, salt.

Soak mushrooms for 60 min in milk and then chop or blend them. Add some salt and stew them in butter. If necessary, add some water. Before mushrooms are ready, add cream mixed with flour. Season them with vinegar, sugar and grated lemon peel.

The World
of Mushrooms

The magazine is open to co-operation. If you are interested in any article from this of previous issue you may contact us and we shall send you an offprint of the article. Our telephone is:

+ 381 11 533 09 81, Thursday afternoon, contact person Mr. Žižak.

Your contributions will be highly appreciated (for the time being we cannot pay for them, but neither do we charge their publication). Please send them to the following address (rather than our address, since we still have no official rooms):

Natural History Museum,

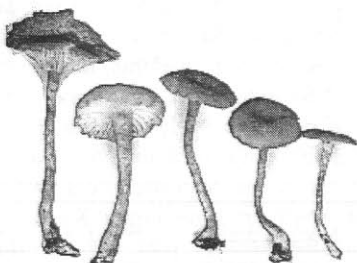
Mycological Department (for *The World of Mushrooms*)

Njegoševa 51, 11 000 Belgrade, Yugoslavia,

Tel/fax: + 381 11 344 22 65, contact person Mr. Boris Ivančević,

Or to Home page:

<http://solair.eunet.yu/~yu-fungi>

Овај број је илустрован
фотографијама гљива из књиге
П. Џордана

Из следећих бројева:

ак. Драгослав Михаиловић: Јалова јесен (III и последњи наставак)

Војислав Донић: Лексика гљива

Како је било у Бањи Ковиљачи 2000

Писмо из Бугарске

Итд..

Нема више СГ џепа
али су нам кориџе у боји.

Захваљујемо се др. М. Никшићу и Пољопривредном факултету
у Београду на услугама скенирања,
као и штампарији UNITORG (Франа Левстика 17, Београд,
Тел/факс 58-44-78)
на штампању кориџа и осталим штампарским услугама.

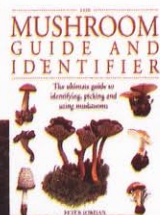
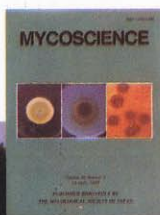
Овај број је сложен у демократској Србији
у програму

Microsoft Publisher 98.

Ласерска матрица: В. Донић (у Новом Радио Београду)

Прелом:

Из Садржаја:

Stropharia melasperma и *Stropharia coronilla*, нове врсте за Црну Гору - из пера председника МДЦГ Бранислава Перића

* Два текста председника МДС др Миомира Никшића - о гљиви *Ganoderma lucidum* и резултати истраживања са Тисе

* Борис Иванчевић: *Psilocybe serbica* - реалност или халуцинација * Други од три наставка гљиварске прозе ак. Драгослава Михајловића Јалова јесен *

Мирјана Давидовић - портрет брестоваче * Гљиварска искуства

гг. Хаџић и Илеш * др А. Крапеж о Тиси, гљивама

и једном медведу * Јелена Бороња: Миколошко друштво

Јапана * Приказ књиге *Mushrooms demystified*

(*David Arora*) * Црне трубаче из Куvara гљива (В. Донић)

* Писма из Крагујевца, Босне, Словеније, као и једно

Филипово писмо * Дар Света гљива је - боја!

